

Samvirke

Hvad er storkøb?

GRUNDTVIGS
EGEN HØJSKOLE

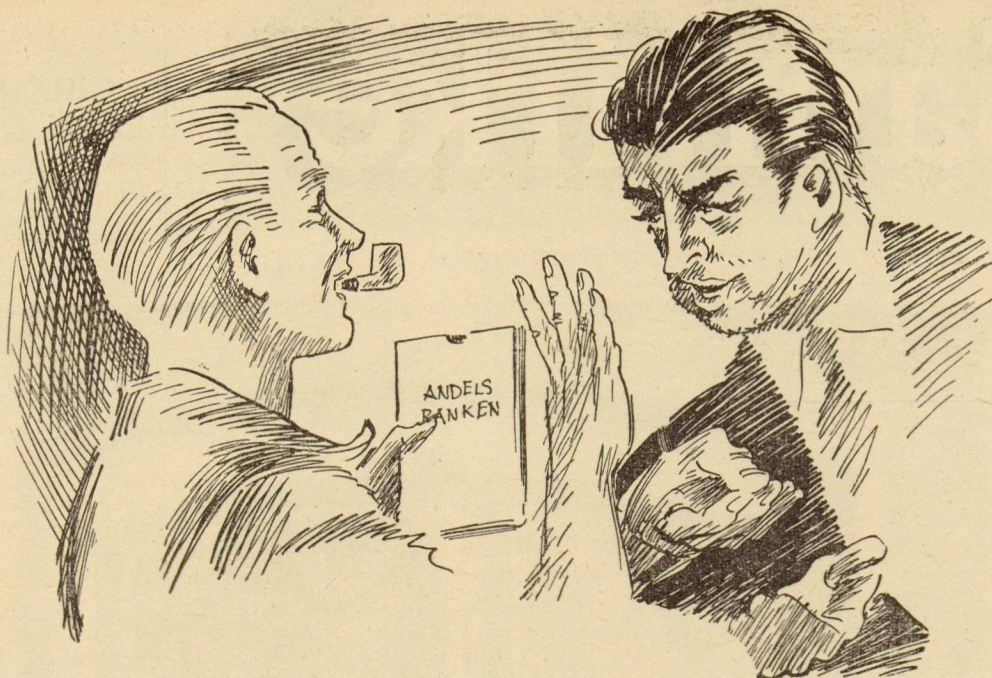
Hvorkakaoen gror

1. november 1956 - 29. årgang nr. 19 - Oplag A -

• *Det bliver tidligt mørkt.* Tegning af Karl Larsen.

KAN DET BETALE SIG AT SPARE...?

- Hvordan går det med din nye virksomhed?
- Det går fint. Jeg er i fuldt sving, og det går stadig fremad for hver dag.
- Jeg læste forresten forleden i et blad, at pengene har mistet 60 pct. af deres værdi siden 1935, og at det i særlig grad er sparerne, det er gået ud over. Har du egentlig tænkt på, at du i grunden satte mange penge til ved at spare sammen til din virksomhed. Jeg har selv bitre erfaringer med de 1000 kr., jeg indbetalte på en bankbog for 10 år siden - de er i hvert fald i dag kun 700 kr. værd i forhold til dengang.
- Ja, jeg har jo nok hørt lidt om snakken, men det er nu ikke så galt, som det rent umiddelbart ser ud til. For det første satte du dine 1000 kr. ind på een gang og kan derfor regne disse penges værdiforringelse nøjagtigt ud. Jeg derimod begyndte for godt 5 år siden med at sætte 100 kr. i banken hver måned. Eftersom pengenes værdi er faldet gradvis og ikke på een gang, må mit tab tilsvarende være mindre fra år til år, idet de først indsatte penge må bære den største værdiforringelse, fordi de har stået længst på kontoen. Jeg kan måske bedre forklare det ved at sige, at hvis pengene i disse 5 år er faldet f. eks. 25 pct. eller med ca. 5 pct. hvert år, bliver tabet af første års indskud ca. 25 pct., andet års ca. 20 pct. og så fremdeles, indtil de efter 5 års forløb bliver hævet.

For det andet har jeg naturligvis sat større og større beløb ind, efterhånden som min egen løn er steget

på grund af pristalsreguleringen. På den måde har jeg - i hvert fald delvis - pristalsreguleret min egen opsparing, men jeg er naturligvis godt klar over, at jeg som alle andre må betale min part af pengenes faldende købekraft, men jeg synes ikke, at jeg er blevet i den grad taber, som bladet har gjort os sparere til, og for øvrigt ved jo ingen, når de begynder at spare, om deres penge vil blive mindre værd - det kunne jo da endelig også gå den modsatte vej, selv om jeg må indrømme, at der ikke i øjeblikket er meget, der tyder derpå.

For det tredje mener jeg, at selv om der altså er noget rigtigt om snakken, så kan det betale sig at spare penge op, for hvis jeg nu ikke havde foretaget min opsparing, så ville jeg ikke have kunnet få etableringslån og altså heller ikke nu have haft min egen virksomhed. Mine penge ville så være brugt ude i den store omsætning, og på den måde bidraget til en yderligere forringelse af pengenes værdi.

Ja, naturligvis kan det betale sig at spare penge op, ikke mindst når man har et mål for øje. Kom ind i banken og lad os fortælle Dem om vort etableringslån, eller kom og få en brochure med hjem.

Det første skridt på vejen mod selvstændighed må De selv tage - så vil Andelsbanken hjælpe Dem på resten af vejen.

ANDELSBANKEN

A. m. b. A.

MUSLINGER

skal dyrkes i VADEHAVET

Ganske som man i landbruget reserverer et markareal for en særlig avl, har fiskerne i Vadehavet fået udskilt et stykke af havet for her at dyrke muslinger. Muslingedyrkningen foregår på kunstige banker og kan blive grundlag for en nye fiskeeksport.

Højer, den lille, smilende marskby i Danmarks sydvestlige hjørne, få kilometer fra den dansk-tyske grænse, venter en ny blomstring. Byen, der er skærmet med diger, som forhindrer oversvømmelser af det flade land i efterårs- og vintermånederne, var, indtil Hindenburgdæmningen i 20'rne blev bygget, færghavn for al trafik til og fra det tyske bade-paradis, øen Sild. Hver sommer kom tusinder af tyske turister med jernbane til Højer og afskibede sig fra havnen i den store slusemunding til byen List på Silde nordlige spids.

Da dæmningen var en realitet, standsede al trafik via Højer. Jernbanen blev indstillet, og havnen forfaldt, rådne kajer og rustne spor minder i dag om storhedstiden.

Fiskeri på privat havområde

Nu prøver man igen at skabe liv ved havnen. Det milevide, lavvandede vadehav er ikke noget godt fiskevand, men det rummer millioner og atter millioner af muslinger, og disse kan bruges, ikke herhjemme, men i udlandet. I denne eftersommer har næsten en snes kuttere fra forskellige egne af landet plus nogle lokale fartøjer fået sat system i skrabningen af muslingerne, og hver dag landes tons af muslinger i Højer, hvor de sorteres og sendes sydpå i store kølevogne.

Adskillige af muslingerne når helt til Paris, hvor skaldyrene er en yndet, og i forhold til andre levnedsmidler billig spise. Også i Belgien, Holland og egnene omkring Rhinen sætter man pris på en portion kogte muslinger med smurt brød til. Der er i disse lande tradition for at spise muslinger, og når fiskerne i Højer og fiskere i andre egne af landet nu er kommet ind på disse markeder og har sat sig fast der, er der flere grunde. For det første er der garanti for en god vare uden risiko for smitte. For det andet har hollænderne, Europas hidtil førende leverandør af muslinger, i flere år været handicappet, fordi man i flere områder har måttet indstille muslingeskraberi, efter at der var konstateret sygdom blandt skaldyrene.

Hollænderne producerer muslinger på en mere rationel basis end andre nationer, idet man indfisker yngel og udsætter denne på særlig velegnede banker. Noget lignende har hidtil ikke kunnet gøres herhjemme, fordi fiskeriloven ikke tillader en eller flere fiskere at afspærre et havområde og forbyde andre fiskere at virke der.

Netop i disse dage har Fiskeriministeriet dispenseret fra loven og givet fiskerne i Højer de rettigheder, der skal til for at etablere kunstige muslingebanker. Fiskerne har fået lov til at afspærre visse banker og beplante dem med muslinger, og de må – med loven i hånd – jage uvedkommende fiskere bort fra banker, således at de sikres den fangst, de selv har fremmet ved opfiskning af yngel på mindre velegnede banker.

Fiskeri og videnskab i samarbejde

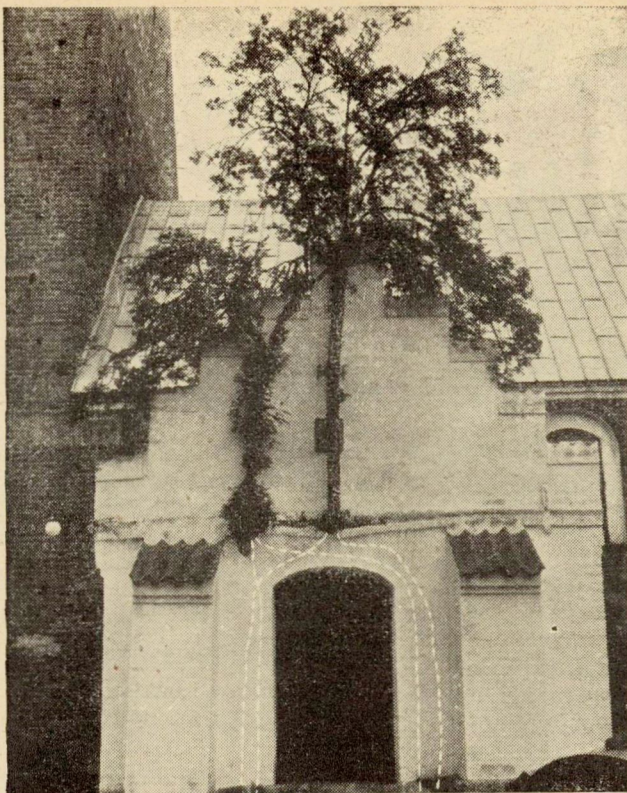
Når banker nu i løbet af efteråret er blevet beplantet med yngel, vil de blive kontrolleret af videnskabsmænd fra Danmarks fiskeri- og havundersøgelser, og det er tanken, at videnskabsmændene regelmæssigt skal følge udviklingen. Højer-fiskerne har erklæret sig rede til samarbejde med videnskabsmændene, og de erfaringer, man indhøster, vil komme mange andre fiskere rundt i landet til gode. Muslinger er endnu en forholdsvis ny artikel i dansk fiskeeksport, men varen kan sælges, og arbejdet kan udføres af enhver og fordrer ikke indsats af store kapitalinvesteringer.

Fra Højer havn ved Vesterhavsslusen foregår muslingefiskeriet i Vadehavet, en fiskerier, der nu forbedres, idet der er givet tilladelse til afspærring af banker i havet.

MARIA MAGDALENA *har fået et problem*

En kold forårsdag i året 1650 kunne man i den lille landsby Maria Magdalena på Djursland se en ung tjenestepige fra præstegården i fuld firspring ned gennem hovedgaden. Ved smedjen løb hun ind til essen, og forpustet gav hun den store smed besked om, at præsten lå døende i sin seng. Præsten og smeden var uvenner, tirrede og drillede hinanden på alle måder, men på sit dødsleje ønskede præsten forsoning med sin fjende.

Smeden tyggede lidt på beskeden, men så lod han sig formilde, fulgte med til præstegården, hvor han gik ind i sengekammeret. Her lå præsten – Hans Hansen Årslev – i alkoven og så meget dårlig ud. Han forligte sig med smeden, men da smeden skulle gå, sagde præsten:

– Der ligger et plovjern der på gulvet. Kan du ikke tage det med hjem og hvæsse det for mig?

Smeden tog plovjernet, men han slap det øjeblikkeligt med et skrig, for pastor Hansen, som var en skælm for herren, havde varmet jernet grundigt i ildstedet – og iøvrigt fejlede han ikke det bitterste.

Men smeden blev rasende. Han ilede tilbage til smedjen, hentede en bikube fyldt med arrige gedehamse og kastede den ind gennem præstens sovekammervindue.

– Og dette bekom pastor Hans Hansen Årslev særdeles ilde, meddeler Maria Magdalenas ærværdige kirkebog den

De to rønnebærtræer over våbenhusets dør har gennem flere hundrede år sendt deres rødder ned gennem muren, så våbenhuset måtte stives af for ikke at falde sammen.

dag i dag. Hele episoden med de to uvenner er omhyggeligt indført, og når man ser det gamle maleri af Hans Hansen Årslev og hans omfangsrige familie på væggen i kirken, kan man godt sætte sig ind i, at den gode præst til tider måtte krydre tilværelsen med en grovkornet spøg. Hans kone ser nemlig ualmindelig gnaven ud.

Maria Magdalena er en hyggelig lille flække lige uden for stationsbyen Ryomgård mellem Grenå og Århus. Dens nuværende kirke er bygget af herremanden Otto Nielsen Rosenkrantz fra Bjørnholm, men tidligere lå der en ældre kirke på stedet, ifølge sagnet opført af to ikke helt artige piger, som ville sone deres synder.

Da kirken blev bygget i 1458 lå den helt alene i en lysning i skoven og brugtes af herremandens skovarbejdere, men senere groede den kønne landsby op ved kirkens fod. Hr. Rosenkrantz havde i øvrigt fået den idé, at han selv ville bestemme, hvem der skulle være præst i den nye kirke, og af samme årsag lå han i bitter strid med pavestolen i Rom, der naturligvis ikke kunne have vilkårlige herremænd til at ordne indsættelsen af sjælesørgere.

Kirken blev fra begyndelsen viet til Maria Magdalena, som siden har været byens skytshelgen. Den dag i dag har byens brugsforening to middelalderjomfruer i sit bomærke.

Men Maria Magdalenas kirke adskiller sig på eet væsentligt punkt fra alle andre kirker i Danmark. Over døren i våbenhuset gror nemlig to store rønnebærtræer, og disse træer har tilsyneladende ingen rodforbindelse med jorden.

Historien er den, at en fugl for mange år siden må have tabt et rønnebær på den smalle gesims over våbenhusets dør. Frøet spirede, og trods de særdeles ugunstige næringsforhold på stedet er det lykkedes træet at klare sig igennem.

Her er Maria Magdalenas problem – det smukke kirkegårdsdige – som skal gennembrydes eller flyttes længere bort fra kirken.

Pastor Hans Hansen Årslev satte på trediveårskrigen tid kulør på tilværelsen ved at drive grovkornede løjer med smeden i landsbyen. I dag hænger pastoren og hans familie på væggen i Maria Magdalenas gamle kirke.

Det skød sine rødder ned gennem murværket på begge sider af døren – helt ned i jorden under kirken, og nogle år efter kom endnu et træ til. I en optegnelse fra 1848 nævnes rønnebærtræet, som har stået over våbenhuset »i mere end mands minde«.

For få år siden var de to træer blevet så kraftige, at deres rodnet var ved at vælte gavlmuren i våbenhuset. Det letteste ville naturligvis have været at fælde de to træer, men det er typisk for det lille bysamfund, at man ville bevare træerne som et særpræget træk ved

den gamle kirke, og derfor gik håndværkerne i gang med at opmure to uvendige støttepiller, som nu holder sammen på våbenhusets murværk. Sognepræsten overvågede personligt, at ingen af håndværkerne under arbejdet kom til at beskadige træernes rødder. Og hvert efterår står de to træer luerøde af bær – sunde og kraftige som aldrig før.

Maria Magdalena har i det sidste halve år fået et ganske specielt problem at slås med, nemlig det ældgamle dige, der omgiver kirkegården – et

stendige af en sjælden skønhed, værdig til en fredning.

Kirken er bygget på en bakkeskråning, og hele arealet er indhegnet af det gamle stendige, hvis oprindelse fortæller sig tilbage i middelalderen. Diget er op til to meter højt og består af tusinder af gamle kampesten, men det spærre for enhver udvidelse af byens lille kirkegård. Kirkeministeren har i egen person besøgt diget og udtalt sin glæde over dets ærværdige og smukke udseende, og også Nationalmuseet har taget affære.

Byen er delt i to fløje – nemlig dem, der vil have diget gennembrudt og udlagt en ny afdeling af kirkegården uden for, – den anden fløj vil have diget revet ned og flyttet en snes meter længere ud. Man er nemlig bange for, at pårørende til folk, der eventuelt vil blive begravet uden for diget, vil føle det som en slags tilsidesættelse.

Diskussionen går livligt i den lille by, men sognepræsten regner med, at man får lov til at flytte det gamle dige ud – ikke mindst fordi de gamle sten på en række steder er i færd med at løsne sig og står i fare for at falde ned. Hele diget skal under alle forhold restaureres.

Inden for kirkens mørke kølighed står pastor Hans Hansen Årslev på det gamle maleri. Han ser ud, som om han lytter til dige-diskussionen – og havde det været ham, der skulle have taget stilling til problemerne, ville han antagelig personligt have revet diget ned – om ikke andet så for dog at ærgre Maria Magdalenas stærke smed.

TJEN MANGE PENGE I FRITIDEN

Politifuldmægtig Walther Lindencrone retter i denne artikel opmærksomheden på tilsyneladende lovende tilbud om ekstrafortjenester ved hjemmearbejde i fritiden.

Lige så sikkert som løvfaldet er avisannoncerne om efteråret med iøjnefaldende overskrifter om muligheden for at tjene en ekstraskilling ved arbejde i fritiden.

En del af annoncerne er reelle nok. Det gælder f. eks. de mange tilbud om ansættelse som bogagent på provisionsbasis, navnlig når talen er om de anerkendte forlag. Ved at »slide trapper«, som det hedder i fagsproget, er der mulighed for at afsætte bøger af kollektionen. Hver krone til forlaget giver ofte agenten en ikke helt ringe procentdel.

Men efter tyraften har man jo mest lyst til at blive hjemme. Denne lyst er forudsætningen for, at mindre so-

lide arbejdsgivere kan trives. De lover nemlig, at man i sit eget hjems hygge kan tjene en masse penge.

Starten plejer at være lovende! Store penge kan tjenes ved en meget lønende hjemmeindustri, hvortil der ikke kræves forkundskaber, så alle har mulighed o. s. v., o. s. v.

Alt dette er »blikfanget«. For at få nærmere oplysninger skal man indsende navn og adresse til firmaet. Det ligger normalt i en anden ende af landet. Et københavnsk firma af denne art henvender sig ikke til københavnere, for så kunne misfornøjede reflektanter jo komme rendende...

Når man har lagt så megen interesse for dagen, at man har indsendt de fornødne oplysninger, så firmaet kan sætte sig i forbindelse med een, kommer posten en dag med et lille brev – afsendt pr. efterkrav. Firmaet giver ikke sine ideer om ekstrafortjeneste gratis fra sig.

I brevet får man anvist een eller fle-

re muligheder for at komme i gang. Det kan være, at man skal lave dansende dukker: lidt crepepapir skal foldes og omvikles nogle stykker ståltråd, eller kludeklip, eller forskellige former for træsløjd, herunder fabrikation af sammenfoldelige bøjler.

Det sidste var kernen i en sag, som for nogle år siden blev pådømt ved Københavns Byret. Direktøren (mindre kan ikke gøre det) for et sådant firma blev idømt seks måneders fængsel for bedrageri.

Der blev i dette tilfælde stillet en timeløn omkring tre kroner i udsigt. I hvert fald femten hundrede menne-

Der er masser af dejligt DRENGETØJ i BRUGSEN

Grøn praktisk sportshue af imprægneret, vindtæt poplin med besætning af brunt teddy-bear. Str. 54-60. Dess. 3/4181. Alle størrelser .. **11,50**

Bekvem lumberjakke i en meget rummelig facon. Jakken er af dejligt duvetine med et flot foer. Dessin 498/4413 - brun. Alle størrelser fra 6-14 år. Str. 10 år .. **57,85**

Helforede knickers i en fantastisk fin Whipcord-kvalitet med 3 mdr.s garanti for slid. Dess. 486/4673C, blå. Dess. 486/4672C grå/grøn, begge med lynlås og i størrelserne 60-80. Str. 68-72 .. **45,85**

Fløjsknickers, helforet og med 3 mdr. slidgaranti. Brunt riflet fløjl, dess. 486/4669. Riflet fløjl i gråt, dess. 486/4670. Begge i str. 60-80. Ens pris i alle størrelser .. **35,85**

Storternet og lun skjorte i italiensk facon. Kipret flonelsagtig bomuld i fine farver. Dess. 2378. Str. 14 og 16 .... **13,50**
Str. 10 og 12 ..... **12,75**
Str. 6 og 8 ..... **11,85**

sker reflekterede på den lovende annonce, og mod et efterkravsgebyr på 6,50 kr. fik de en prøve og en vejledning i at fremstille en bøjle.

En medfølgende beskrivelse oplyste, at afsætningen af produktionen var sikret, det københavnske firma ville købe den færdige bøjle. For at firmaet kunne danne sig et indtryk af reflektantens evner på dette specielle felt, skulle vedkommende dog indtil videre kun fremstille et vist antal bøjler, og de skulle - på egen regning, naturligvis - indsendes til »godkendelse«. Bøjlerne skulle være indsendt inden ti dage, længere gjaldt tilbudet ikke.

Der skulle altså være fart på: træ skulle købes og forarbejdes, den færdige bøjle skulle »males i friske farver«. Intet under, at størstedelen af reflektanterne faldt fra allerede i denne runde. Firmaet havde på denne måde tjent 6,50 kr. minus udgiften til den tilsendte »prøvebøjle« og diverse tryksager, men dog en positiv indtægt på fem kroner.

Det er reflektanternes passivitet, disse firmaer spekulerer i. Man håber, at folk ikke gider reagere over for det lille bedrageri. Og da mængden som bekendt gør det, opnår firmaet en ikke ringe indtægt.

Men vist er der mennesker, der vil tjene ekstra. Af bitter nød går de i gang med at fabrikere bøjler, de sendes til firmaet inden fristens udløb, og der ventes spændt. En dag kommer så en svarkuvert (man selv har sat frimærker på) retur med besked om, at produkterne desværre er blevet kasseret, idet bøjlerne ikke var fremstillet omhyggeligt nok.

Forhåbningen om en større fortjeneste indtjent ved flid i de lange vinteraftener forsvandt og forvandlede hos de stakkels mennesker til kontante udgifter. Enkelte, der havde de fornødne håndværksmæssige kvalifikationer og maskiner, opnåede at få nogle dusin bøjler »godkendt«, men når firmaets behov så var dækket, fik også disse mennesker deres produkter »kasseret«. På dette grundlag blev sagen rejst.

Selv om denne form for hjemmeindustri nu må være skrinlagt af mindre hæderlige firmaer, vil de sikkert finde nye udveje til at få dækket deres behov for - andres - penge. De ved i hvert fald, hvordan man kan sikre sig en 100 pct.s fortjeneste uden risiko, omend med en smule særlig »fagkundskab«.

DET BETALER SIG AT KØBE I BRUGSEN

STORKØB

hvad er det?

I storkøb tager man ikke en æske eller en dåse, men en hel pakning med et dusin af en vare. Storkøbet tiltrækker ikke på grund af butikens udsmykning, men fordi der ydes særrabat ved køb af store portioner. I stedet for at bringe foto fra de svenske storkøb har vi i FDBs prøvebutik imiteret denne butikstype, der ligner et lagerlokale.

BUTIKKEN hedder *Storkøb*. Men særlig stor er den ikke, nærmest et lager at se til, uden lokkende vareopstillinger eller anden butiksudsmykning. Det, der trækker, er et skilt med påskriften: *Indkøb på mindst 40 kroner giver 10 pct. rabat.*

Denne butikstype er noget helt nyt – startet for kun kort tid siden af den svenske Örebro brugsforening med henblik på at spare omkostninger ved at få husmødrene til at gøre indkøb i større mængder ad gangen.

Seksten tons varer om ugen

Derfor ser man husmødre overveje, om de skal tage een eller to eller tre dåser kaffe. Og i de allerfleste tilfælde er ægtemanden med. Storkøb er nem-

lig, hvad det lyder til: store pakker, så det er rart at have familiens bærende kraft med i brugsen.

Hvad sælges så? 350 forskellige varesorter: tørrede varer og konserver, kemisk-tekniske artikler som sæbe, sulfosæber, sæbepulvere o. s. v., glødelamper, margarine, dybfrosne varer. I syltetiden var sukker den store vare, adskillige femkilos poser erhvervedes under hvert medlems besøg, og i bagesæsonen er melet genstand for samme store interesse.

Butikken er daglig åben til kl. 19 (dog ikke lørdag). Om eftermiddagen i de »døde timer« er butikken lukket, personalet har fri, for så til gengæld at kunne virke lige til kl. 19, altså på en tid, da husfaderen har fyraften og kan gå med i brugsen.

Ledelsen af Örebro brugsforening siger, at den nye butik kræver medlemmernes aktive rolle i varefordelingen. Der er sparet på udstyr, på maskiner og personale. Der er ingen vareudbringning eller modtagelse af telefonordrer. Vareopstillingen er blot en stabel kartoner med skilte om, hvad varen koster pr. stk., når storkøbets fordele udnyttes. Til gengæld for denne manglende service får medlemmerne de ti procent rabat i belønning.

At der er glæde over den nye butik, ses vel bedst af, at 16 tons varer ugentlig bæres ud af medlemmerne, og at deres gennemsnitskøb er 60 kroner ved hvert besøg, som efter en anden gennemsnitsberegning finder sted hver anden uge.

Gennemsnitssalget på 60 kroner pr. besøg understreger i øvrigt interessen

for denne butikstype. Der ydes 10 pct. rabat ved køb for mindst 40 kroner, men medlemmernes gennemsnitlige køb ligger altså væsentligt højere – til både medlemmernes og brugsforeningens glæde og fordel.

En fordel for brugsforeningen

Hvert besøg i Storkøb giver altså medlemmerne en ekstra fordel på seks kroner, om året 144 kroner, til hvilket må lægges dividenden på 3 pct., som følger oven i købet.

Den kommende førstedirektør for den svenske fællesforening, *Harry Hjalmarson*, var leder af Örebro-brugsforeningen indtil juli, han satte punktum for sin virksomhed i Örebro med oprettelsen af Storkøb.

– Butikker af denne art har man ikke tidligere set i Sverige, selv om tanken om at sænke priserne og billiggøre varefordelingen gennem forbrugernes køb af større kvanta ikke er nogen nyhed, siger Hjalmarson i en samtale med det svenske brugsforeningsblad *Vi*. I Lund og i Malmø brugsforeninger er man også begyndt at yde rabat ved større samlede indkøb, men metoderne er anderledes end i Örebro.

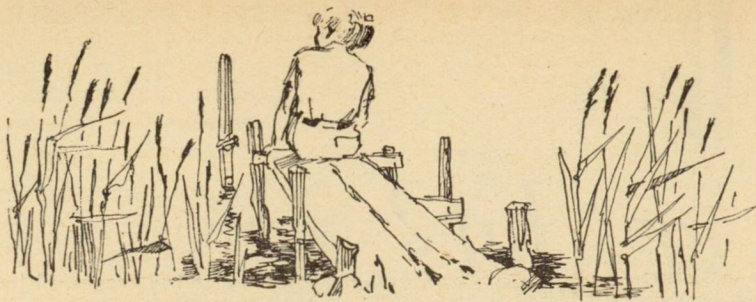
Storkøb har ikke skadet omsætningen i Örebro brugsforenings øvrige butikker. Tværtimod, kan man vist sige, for det nye led i brugsforeningens aktive prispolitik har tiltrukket mange nye medlemmer, udtaler hr. Hjalmarson videre.

Hvorfor køber man ind i storkøb?

Hvorfor søger nu folk en butik, hvor man køber en hel karton af dit, flere store pakker af dat? Forbrugerne har altid ladet sig tilskynde af særlige årsager til at søge at opnå prisfordele. I brugsforeningernes barndomsår var almuens fattigdom årsagen til, at man samledes om egne butikker. I dag spiller mange, mange forskellige forhold ind. I hvert fald i Sverige er biler allemandseje, og dette betyder, at et betydeligt antal bilejere søger at finde udveje for at spare en femkrone hist og her – for at klare til bilen. Dette har man konstateret hos dem, der handler i Örebro's *Storkøb*, og det kan også ses foran butikken i de travle forretningstimer, hvor parkeringspladsen er fyldt til trængsel.

ANLØBSBROEN

EN ERINDRING fra min tidligste barndom gælder en spinkel anløbsbro, blot to sideløbende brædder på tynde pæle. Den førte ud fra en skovtyknings hemmelighedsfulde dunkle ud mellem to høje, grønne sivmure. Man holdt ikke af, at jeg gik ud på den anløbsbro, jeg kunne jo nemt falde i vandet. Men når jeg kunne se mit snit til det, satte jeg mig yderst ude.

Uden for den høje, uigennemtrængelige sivskov bredte søen sig bortover under fjerne brinker, eller den ligesom løb i ét med grønne græsmarker og brune pløjeagre helt ovre på den modsatte bred.

Ude på søen tumlede en båd sig lystigt. Det var to unge mennesker, der var de lykkelige ejere af fartøjet, og de var mine svorne venner. Jeg fulgte deres sejlads i spændt forventning, mens min fantasi boltrede sig på herlige søtoger til fjerne lande. Bare komme ud og sidde musestille på toften under de spændte hvide sejl og blive ført bort til alt det fremmede og ukendte, der gemte sig helt ovre på den anden side af søen.

Når de to unge mennesker fik øje på mig, satte de straks kursen ind mod anløbsbroen og tog mig om bord, og så svandt min barndoms skønneste sommereftermiddage med brusen for boven og solglimt i søens små bølgetoppe.

Det var et ubrydeligt venskab, der bandt os tre sammen, selv om jeg var meget yngre end de to andre. Vi var bare os tre, der nu dannede vort eget lille samfund i en båd. Det var nok til, at vi hørte sammen.

SKÆBNEN har siden ført mig på rejser ud over verdenshavene, og jeg har virkelig oplevet alle de fjerne lande, som min barnlige fantasi dengang elskede at fremtrylle. Og jeg har haft anløbsbroen i erindringen, når jeg

stod på fjerne storhavnes moler og så skibe lægge til eller kaste fortøjningerne.

Hvor kom de fra, og hvad bragte de med sig? Hvor skulle de hen? Og hvad om de tog mig med ud på en ny rejse til ukendte steder? Jeg ville hver gang sætte mig ud i stævnen og se på vandet og himlen og nye kyster, der dukkede frem, og opleve det hele igen lige så friskt, lige så nyt, som på min barndoms første sejlads.

Og overalt, hvor jeg rundt om i verden har mødt mennesker, der sejlede i skibe, har jeg også mødt det samme ubrydelige venskab, der i min barndom bandt os tre sammen på lykkelige togeter i en lille båd til den hjemlige søs

fjerne bredder. Det menneske, der allerede som barn lærer sølivets ubetingede venskabsfølelser at kende, er vel udrustet for livet.

NU er jeg hjemme igen, og jeg sidder med rorpinden i hånden og lader båden danse hen over fjordens lette bølger. Solstrålerne smutter i dem med kåde glimt. Mågerne kredser svævende rundt højt oppe under den lyse nordiske sommerhimmel og skriger på den måde, der fortæller, at det er en rigtig sommerdag ved en dansk kyst. Inde fra land kommer lyden fra et tog, der gungrer af sted omme bag skoven. En damper, der står fjorden ind, tuder efter lods. Jeg runder pynten og glider langs skovbrynet, der hælder sine ældgamle bøger ud over fjordens vande. Her er næsten som på min barndoms sø. Og derhenne stikker en spinkel anløbsbro fra skovbrynet ud i vandet. Yderst ude på anløbsbroen sidder en lille dreng og vinker utålmodigt til mig. Han har siddet der længe og ventet på mig, og imens har hans fantasi sikkert udmalet sig herlige søtoger til fremmede lande. Bare sidde musestille på toften under de spændte, hvide sejl og blive ført bort til alt det fremmede, der lå gemt dér udenfor synsvidde.

Jeg løb indtil broen.

– Kom så om bord, knægt, så skal du få en tur!

Tage Nissen

★ ★ ★ ★

Internordisk samarbejde om nyt vaskepulver

Brugsforeningernes nye syntetiske vaskepulver – *Nu-Hvid* –, som netop er bragt i handelen i disse dage, er fremstillet i Norge og Sverige, pakket i Sverige og distribueres og sælges i Danmark. Den norske, den svenske og den danske fællesforening har fundet hinanden i et praktisk samarbejde på vaskemiddel-området – et samarbejde, som ikke kan andet end komme forbrugere til gode. Det komplicerede maskineri, som findes i både den svenske og norske fabrik, udnyttes gennem dette samarbejde fuldt ud, og det betyder lavere produktionsomkostninger og dermed billigere udsalgspris for den husmoder, som skal anvende det nye vaskemiddel i det daglige arbejde i køkken og vaskekælder.

Efterspørgslen efter syntetiske, selv-virkende vaskemidler er meget stor i Danmark, fordi vaskevandet de allerfleste steder er så »hårdt«, at det udfælder kalk ved brug af almindelig sæbe. Kalken giver gråt og kedeligt vasketøj, og det er de syntetiske bestanddele, som redder storvasken for mange husmødre.

Det nye vaskepulver er fremstillet på basis af de seneste erfaringer med hensyn til vaskemidlernes indvirkning på tøjet. *Nu-Hvid* indeholder kun de

nødvendige bestanddele for at sikre tøjets rengøring og rummer f. eks. ikke farvestoffer af nogen art. Men samtidig er pulveret fremstillet således, at det overflødiggor enhver blødgøring af vaskevandet. Synteserne klarer både blødgøring og rengøring, og *Nu-Hvid* vil specielt få betydning i små husholdnings-vaskemaskiner, hvor det ofte kan være vanskeligt at få vandet tilstrækkelig blødt, når man vasker på den konventionelle måde – nemlig med sæbe.

Større færdselssikkerhed i varemylderet

HAR De nogensinde hørt om fabrikanten, der opdagede, at han kunne sælge flere varer ved at sætte prisen på dem i vejret? Det lyder tosset, men i Danmark har vi flere autentiske eksempler herpå, bl. a. inden for toiletartikler: Bestemte mærker kunne først sælges, når prisen blev sat op, og det til trods for, at *varens kvalitet slet ikke ændredes*.

Forklaringen er ligetil. Når en forbruger er ude af stand til at bedømme en vares kvalitet, må han kigge på prisen. Er den høj, formodes kvaliteten også at være det — og omvendt.

SA bagvendt kan det gå, når forbrugerne ikke får besked om det købtes kvalitet. Og med den sag står det ilde til på nutidens rigt varierede forbrugsmarked. »Vi trænger til skilte, der giver forbrugeren større færdselssikkerhed midt i varemylderet,« sagde en børnerig husmoder på Forbrugerrådets årsmøde for nylig. Kvaliteten af en lang række varer kan først vurderes, når de har været i brug nogen tid, og da er det tit for sent. Vi må have større mulighed for at føle en vare »på tænderne« på forhånd.

Derfor er kvalitetsmærkning nødvendig. Ved hjælp heraf gøres varen »gennem-sigtig«: En deklarationsseddel er som en rude, gennem hvilken man kan kigge ind til varens sammensætning, oprindelse, fremstillingstidspunkt, brugsegenskaber o.s.v. Herved bliver forbrugerne i stand til at vælge mere fornuftigt til gavn for sig selv og hele produktionen. Allerede nu finder kvalitetsmærkning sted på enkelte felter, men en endnu mere gennemgribende udvikling er på vej: En kommission har afgivet

betænkning, en lov er på tap-pene ... hvad kan vi vente os?

SOM sagt er der langt fra tale om at starte på bar bund. For det første udøver staten en vidtforgrebet kvalitetskontrol i henhold til en række love, deriblandt levnedsmiddellov, prislov, konkurrencelov o. s. v. Et typisk eksempel på en statslig regel om kvalitetsmærkning er påbudet om, at når pølser rummer over 5 pct. mel, skal det anføres på en deklaration. Et andet eksempel er det såkaldte D-mærke for elektrisk materiel, som er godkendt af Danmarks elektriske Materielkontrol — et prøvningsudvalg nedsat af staten. Bestemmelserne om kontrol med landbrugsvarer og om lurmærkning tager i første række sigte på eksport, men griber også ind i hjemmemarkedsforsyningen. Endvidere findes der love om kontrol med medicinalvarer, fisk, guld- og sølvvarer m. m.

For det andet har erhvervslivet selv taget initiativ til adskillige kvalitetsmærkningsordninger på frivillig basis, herunder den selvvirkende frø- og foderstofkontrol, prøvning af gasudstyr o. a. En slags kvalitetsmærkning er ligeledes urmagerens »Tempusplomber«, sadelmagerens »Laugsplombe« og kurvemagerens »Seglmærke«.

FDB er stærkt aktiv i kvalitetsarbejdet og har bl. a. oprettet en vidtgående garantiordning for markfrø samt deklarationer for tekstilvarer, herunder skjorter og arbejdstøj, kontrolleret af FDBs centrallaboratorium.

Herudover samarbejder Forbrugerrådet med forskellige virksomheder om kvalitetsmærkning efter princippet:

Fabrikken garanterer, Forbrugerrådet kontrollerer. En række mærker i madrasser, trikotage, skjorter, persienner, regntøj og tekstilstoffer omfattes i dag af Forbrugerrådets kvalitetskontrol, bl. a. også FDBs springmadrasser.

Husholdningsorganisationerne har oprettet et såkaldt kvalitetskontrolråd med centrum i Sorø, hvor der arbejdes med godkendelse af forskellige forbrugsvarer, og som et sidste skud på stammen skal endelig nævnes Tekstilprøvenævnet, der i samarbejde med forbrugerrepræsentanter forestår en godkendelsesordning, symboliseret ved et lille kvalitetsmærkat med fire F'er: Forbrugere, Forhandlere, Forskning, Fabrikanten. Indtil nu har nævnet godkendt 130 varer, lige fra strømper til lagner og møbelstoffer.

Og så er denne opregning endda ikke komplet: Her skal endnu kun fremhæves indsatsen for kvalitetsmærkning af husholdningsredskaber samt deklarationsordningen for bundingssystemer i skotøj, d. v. s. oplysning om den måde, hvorpå skoene er samlet ved forarbejdning.

SKAL de mangehovedede bestræbelser for at fremme kvalitetsmærkning give fuld bonus til forbrugerne, er det imidlertid strengt nødvendigt, at der kommer mere samling over feltet. Derfor foreslår kvalitetsmærkningskommissionen oprettelse af et centralt samarbejdsorgan — et *varedeklarationsnævn* — hvor forbrugere, erhvervsliv og teknisk forskning side om side skal fremme indførelsen af frivillig kvalitetsmærkning. Tvungne kvalitetsmærkningsordninger bør derimod alene være lovgivningsmagtens sag.

Det nye arbejdsorgan, der

kan blive forbrugerne til uerstattelig nytte, skal

★ *sikre*, at varedeklarationerne bliver letforståelige, sammenlignelige fra vare til vare og uvildigt udformede. Kommissionen, hvor FDB var repræsenteret af laboratorieforsker J. Bielefeldt, går ind for indholds- og egenskabsdeklarationer, men er i princippet modstander af at forsyne en vare med et almindeligt godkendelsesmærke, når den opfylder bestemte mindstekrav. En sådan godkendelsesordning vil nemlig, mener man, svække virksomhedernes interesse for at gøre varerne endnu bedre.

★ *kontrollere*, at kvalitetsmærkningen er fuldt vederhæftig. Til dette formål skal det foreslåede nævn formidle samarbejde med forskellige forskningslaboratorier, der undersøger forbrugsvarer, heriblandt Statsprøveanstalten, som direkte repræsenteres i nævnet. Arbejdet for standardisering af varerne har nær tilknytning til kvalitetsmærkning, og varedeklarationsnævnet skal derfor også stå i forbindelse med standardiseringsrådet, et organ, der virker for standardisering af såvel varer og emballage som af selve metoderne til kvalitetsprøvning.

★ *sørge for* udvidet forbrugeroplysning om kvalitetsmærkningens udbredelse og betydning, ellers ville det hele ikke være meget værd. Hvad nytter det for eksempel at forsyne skotøj med deklaration af bundingssystemer, når forbrugerne ikke ved, hvad bundingssystemer er for noget? Vigtigt er det navnlig, at forbrugerorganisationerne gennem det nye nævn vil blive i stand til at stemme deres forbrugeroplysning sammen med de anvisninger, der gives ved erhvervslivets salgsarbejde — og omvendt.

Hertil bør som en selvfølge føjes, at oplysningerne om varen må omfatte så mange egenskaber som muligt. Det er f. eks. ikke nok at få at vide, at et stykke stof er lysægte og krympefrit, hvis det senere viser sig, at stoffet skrider i sømme! Endelig må det blive en betydningsfuld opgave for varedeklarationsnævnet at tage en del af de eksisterende kvalitetsmærkningsordninger op til kritisk revision, når de virker util-

fredsstillende. En kvalitetsmærkning, der fortæller, at sokkerne er »forstærket med nylon«, er således direkte vildledende, hvis der kun er tilsat 2-3 pct. nylon. Ifølge eksperter skal der mindst 5 pct. til, for at forstærkningen er noget værd.

ET kvalitetsmærknings-system er selvsagt ikke gratis, men i kommissionen er der enighed om, at virksomhederne selv afholde omkostningerne ved deklara-tionsordningerne og den dermed forbundne kon-

trol. Derimod ønsker man, at staten yder et vist tilskud til de tekniske undersøgelser, der altid går forud for indførelsen af en betryggende deklara-tionsordning, samt til det nødvendige oplysningsarbejde. En stor del netop af oplysningsindsatsen vil dog kunne ske gennem virksomhedernes egen reklame, når den udformes som vejledning i stedet for ros. Herved vil de enorme summer, som of-res på reklame, kunne få en mere rationel anvendelse til gavn for hele befolkningen.

Det nye varedeklara-tions-nævns navn skal ikke være noget statsorgan. Bliver der tale om kvalitetsmærkning af lev-nedsmidler, vil et vist sam-arbejde med sundhedsautori-teterne dog være påkrævet. Selve administrationsomkost-ningerne ved nævnet tænkes afholdt på den måde, at virk-somhederne betaler en afgift mod til gengæld at få ret til at anvende et fællesmærke - som kendetegn for de varer, der er inde under deklara-tionsordningerne.

Hvad med importvarerne?

Adskillige af dem indgår som en så vigtig bestanddel af vort almindelige forbrug, at også de rettelig burde kva-litetsmærkes. Til fremme heraf vil et internationalt samarbejde om kvalitets-mærkningens former være kærkomment, og forhåben-tlig vil dette vise sig at være noget mere end en ønske-drøm. Allerede nu har man både fra norsk og svensk side erklæret sig interesseret heri under drøftelserne om at skabe et fællesnordisk marked.

Grønt lys for grøntsager?

Ingen husmoder vil undvære en rigelig forsyning med frisk frugt og grøntsager for at kunne dække sin familie et sundt og indbydende bord. For at også brugsforeningerne kan være hende til hjælp på dette vareområde, påtænker FDB en kampagne med det formål at give foreningerne mod på at udvide udvalget fra tomater og agur-ker, som føres de fleste steder, til at omfatte næsten alle slags grøntsager. Samtidig iværksættes lokale forsøg, som skal kaste lys over forbrugernes behov for at kunne købe den slags varer i deres brugsforening.

De indvarslede eksperimenter med friske grøntsager vil løbe af stabelen i tre dele af landet, og hvert sted under sin særlige form:

✧ *På Fyn* kan medlemmerne i 20-30 brugsforeninger både i by og på land glæde sig til at købe alle mulige slags rengjorte grøntsager, opkøbt i Odense og trimmet og færdigpakket på Svendborg Konserverfabrik. Denne fremgangsmåde medfører, at gulerød-derne, kålen, rødbederne, porrerne, kartoflerne og andre grøntsager på et øjeblik vil være parate til at komme i køkkengryderne - en lettelse, som utvivlsomt vil blive hilst velkommen af talrige husmødre.

✧ *På Djursland* vil der blive tale om udkørsel af grøntsager og frugt til hele 70 brugsforeninger een gang om ugen. Varerne køres ud fra FDBs afdeling i Århus, og ved hjælp af dette forsøg vil man kaste lys over de store omsætningsmuligheder, som hævdes at være til stede - muligheder, som andre frugtgrossister allerede nu udnytter i vidt omfang ved at lade deres vogne besøge foreningerne med regel-mæssige mellemrum.

HASLEV HØJSKOLE Sommerskole for unge piger maj-septbr. (evt. maj-juli). Alm. højskolefag samt sprog, håndarb., kjolesyning og tilskæring, delingsførerudd. samt i aug. kursus i barne- og sygepl. Henrik Christiansen.

✧ *I Vestjylland* vil der blive gjort et fremstød for frugt- og grønt-sagssalget i brugsforeningerne under FDB-afdelingen i Vemb, her tilrette-lagt på den måde, at FDB tilbyder foreningerne levering en ekstra dag om ugen ud over den faste ordredag, altså en udbygning af det gældende udkør-sels- og ordresystem.

De tre interessante eksperimenter løber foreløbig over en prøvetid på eet år fra omkring nytår, og ved nøje at følge omsætningstallene i denne peri-ode vil man søge at nå til klarhed over medlemmernes interesse for det nye vareområde. Resultaterne vil forhå-bentlig give grundlag for fortsatte fremstød til gavn for brugsforenings-medlemmer i andre dele af landet.

Samtidig arbejdes der videre på at undersøge forbrugernes ønsker om ad-gang til at købe frosne fisk i brugs-foreningerne. Ved Vejle-afdelingen er sat et forsøg i gang med salg af frosne fileter, således som tidligere prøvet ved afdelingen i Esbjerg. Ganske vist var resultaterne i Esbjerg ikke særlig lo-vende, men i mellemtiden er der sket ny udvikling i lynfrysningsteknikken. Kun varer af fineste kvalitet bør fryses, og på baggrund heraf har flere af fore-ningerne under Esbjerg-afdelingen er-klæret sig rede til at deltage i et nyt forsøg. Den svenske brugsforenings-bevægelses erfaringer viser klart, at op-gaven kan løses til husmødrenes fulde tilfredshed.

* * *

KREDITTEN PÅ TILBAGETOG. Indsat-sen for kontant betaling i land-brugs-foreningerne noterer jævnligt nye land-vindinger. Sidst har *Ryslinge* brugs-forening på Fyn sat kontantprincippet i højsædet for butiksvarenes vedkom-mende. Køb af større og mere kost-bare goder kan dog ordnes på afbeta-lingsbasis. Ved samme lejlighed har den fynske brugsforening reformeret kreditgivningen på grovvarer gennem

et samarbejde med den lokale andels-kasse. Herefter overføres uindløst gæld til andelskassen som en regulær kasse-kredit med dertil hørende renter.

KVINDERNE BESTEMMER MED. Med det gode formål at give husmødrene indflydelse på brugsforeningens anlig-gender på lige fod med mændene har *Øm* brugsforening ved Roskilde i for-bindelse med en række vedtægts-ændringer indført den nye bestemmelse, at både mand og hustru kan være medlemmer af brugsforeningen. Heraf følger selvsagt, at husmoderen kan af-give sin egen stemme, når der er valg til foreningens ledelse og øvrige til-lidsposter, ligesom hun også selvstæn-digt kan lade sig opstille som kandi-dat. En forudsætning er det dog, at hustru og mand begge indbetaler ind-skud og andele til foreningen. Para-graffen om kvindens ligeret er med i de nye mønstervedtægter, som anbefa-les brugsforeningerne, og det ville væ-re et værdifuldt fremskridt, om endnu langt flere foreninger følger eksemplet fra *Øm*.

NYT FINANSIERINGS-SAMARBEJDE. Brugsforeningernes Garanti- og Låne-fond, som gennem forenede garantier fra de enkelte brugsforeningers side skaffer grundlag for lån til nye frem-stød for bevægelsen, er gået ind i et samarbejde med sparekasserne. Fælles-banken - sparekassernes eget bankfore-tagende - har erklæret sig rede til at arbejde for, at de sparekasser, som hid-til har betjent brugsforeningerne, til-lige yder lån inden for rammerne af garantiordningen, bl. a. derved, at Fæl-lesbanken støtter de sparekasser, som ikke selv magter at rejse den fornødne udlånskapital. Betingelserne for spare-kasselån gennem garantifonden vil svare til hver enkelt sparekasses sæd-vanlige regler. Indtil nu er i øvrigt over tre hundrede brugsforeninger fra hele landet sluttet op bag Garanti- og Lånefonden, og de har tegnet sig for garantier til et samlet beløb af næsten 3 millioner kroner.

Når man har det bedre på Guldysten end de fleste andre steder i Ækvatorialafrika, skyldes det, at man lever af kakao – sådan at forstå, at tre fjerdedele af Guldkystens nationalindkomst plukkes af kakaobuske.

Fra fem hundrede millioner buske, der gror i den røde, fugtige jord i kæmpe-træernes skygge, plukkes kakaoen to gange om året, en lille høst i maj og en stor høst i september.

Den første kakao-stikling blev sat i Guldkystens jord for godt 70 år siden, kakaovlen bredte sig, og i mange år var der idel glæde. Men i 1930 kom slangen ind i paradiset. En epidemisk plantesygdom sprang fra busk til busk og truede med at ødelægge det altsammen. Man havde kun en måde at bekæmpe sygdommen på, nemlig ved at hugge buskene om. Først og fremmest de angrebne buske, men også helt sunde, ganske som man herhjemme gjorde det ved kvægbesætningerne i mund- og klovsygens år.

Så drastiske behandlingsmetoder forstod negrene ikke. Samtidig med, at myndighederne måtte kæmpe for at holde sygdommen borte fra egne, der hidtil var gået fri, måtte de også kæmpe mod de sorte, der ikke forstod indgrebenes betydning.

I dag er forholdene anderledes. Sygdommen findes stadig, men nu bekæmpes den med kemiske midler, og det er de sorte selv, der står bag behandlingen – som for alt andet på Guldysten. Kakaoen er i allerhøjeste grad blevet et statsforetagende. Regeringen sætter priserne og eksporterer kakaoen gennem et statsforetagende. Der er støttefonds, hvis formål er at regulere virkningen af større prisudsving. Når priserne stiger, tager staten en betydelig del af den forøgede indkomst, og omvendt holder fondene avlerne skadesløse, når priserne falder. I det sidste par år er kakaopriserne gået ned, og beholdningen i fondene er nået et faretruende lavpunkt. Intet under, at man beder om, at alle rygter om en produktion af syntetisk kakao i USA er opspind.

Som for hele landet, således også for Guldkystens andelsfolk: Kakaoen er hovedsagen. Med stærk støtte fra staten (der i virkeligheden leder det hele) er der i løbet af de sidste tyve år rejst en andelsbevægelse for kakao-producenter. På papiret ligner den vore egne sammenslutninger: Landsforening, kredsorganisationer, lokalforeninger. Der findes 348 af de sidste, og medlemstallet er ca. 40.000. Tallet skal ikke tages for højtideligt.

KAKAOEN er hovedsagen

Torvedag i en landsby på Guldysten. Konerne sætter sig til rette under baobabtræet og venter på kunderne. Det er svært at overbevise de sorte om, at brugsforeninger med butikker og så videre skal være et fremskridt til gavn for dem selv.

Nogle gange kommer medlemmer til salgsforeningerne på egne vegne, andre gange på familiens eller hele landsbyens vegne. Hvordan skal rubrikkerne i medlemsstatistikken så udfyldes?

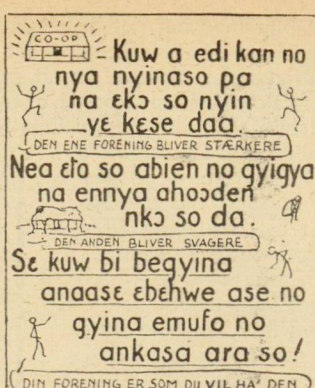
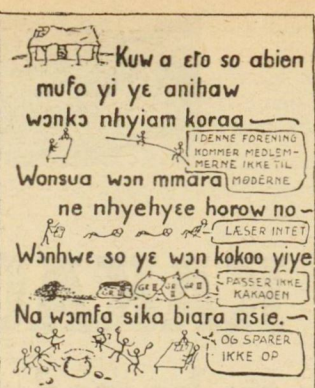
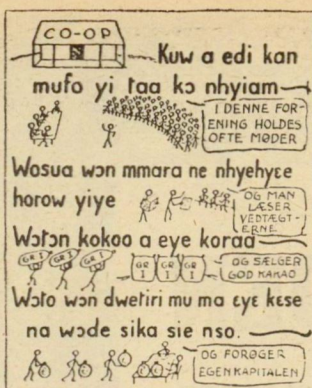
Men femten procent af Guldkystens kakao finder gennem andelsorganisationen vej ud på verdensmarkedet, i penge for ca. 150 millioner kroner om året. Der er kontakt mellem denne andelsforening og forskellige brugsforeningers fællesforeninger. Også FDB har købt sin kakao direkte fra de sorte andelshavere på Guldysten, den lige vej fra producent til forbruger.

Når de sorte så hurtigt blev fortrolige med samarbejdet som producenter, ventede man sig meget af et udvidet andels-samarbejde om kreditforeninger, andelsbank og brugsforenin-

ger. Men her har man lidt skuffelser. Penge og pengeøkonomi er jo noget helt nyt i disse egne. Før samlede man sin formue i håndgribelige ting, i guld, der i nødstilfælde kunne graves ned for at hindre uindbudte gæsters interesse for formuen. Man kan ikke gøre det samme med pengesedler. Det er ikke få sorte, der har opdaget dette, når de har villet tage deres pengesedler frem fra skjulestederne.

Brugsforeninger søgte man at rejse, da Guldysten for nogle år siden var på oprørets rand. Befolkningen mente sig udnyttet af udenlandske foretagender. Så blev der oprettet brugsforeninger med fællesforening, engros lagre og butikker. Men det hele smuldrede mere eller mindre bogstaveligt bort mellem hænderne på de sorte.

Tegneseriens form bruges i oplysningsarbejdet på Guldskysten. Uden svinekærinder og uden indviklet fagsprog fortælles om, hvordan det kan gå i en forening, hvor medlemmerne er in-

teresserede, og i en forening, hvis medlemmer lader fem være lige. Serien er trykt på ashantisproget. Man genkender ordet kakao. Originalens engelske tekster har vi erstattet med danske.

Bebredelsen herfor kan kun rettes mod dem, der ville forcere udviklingen frem. Nu går man den mere besindige vej og søger at berede jordbunden for andelsarbejdet. Tegningerne herover

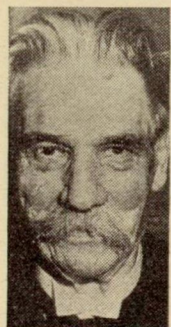
er et eksempel herpå. Let forståeligt, simpelt og enkelt, som det må være, når man taler til mennesker, der næsten ikke har forudsætninger for at forstå, hvad sagen drejer sig om. Og

så må fremtiden vise, om Guldskystens sorte kan indse, at andelsideen også kan benyttes, når det gælder om at dække eget forbrug af kapital eller varer.

DET DANSKE FORLAGS NYE BØGER

Uroen i menneskene og i menneskenes verden

En af vor tids største skikkelser er *Albert Schweitzer*. Uttallige bøger er skrevet for at placere ham på det rette

Alb. Schweitzer.

sted som usædvanligt menneske, som Bachfortolker, humanist, læge, fredsforkæmper, missionær. Hvordan er denne store, mærkelige mand egentlig? En biografi (af Pierhal), der af kendere har fået prædikatet som den mest alsidige og dybtgående karakteristik af Albert Schweitzer, udkommer i denne bogsæson på Det danske Forlag. Samtidig udsender forlaget nye oplag af Schweitzers egne bøger, nemlig *Kulturens forfald og genrejsning* samt *Fra mit liv og tænkning*.

Inden for samme emnekreds, som Albert Schweitzers forfatterskab bevæger sig i, nemlig det moderne menne-

skes forhold til kristendommen, udsender forlaget endnu en bog, som af mange vil blive betegnet som »kætersk«, nemlig dr. phil. Holger Brøndstedts *Evangeliets Majestæt*. Den hævder, at øjeblikkets krise langt mere er af moralsk karakter end af økonomisk, social eller politisk: Vi har tabt bevidstheden om det religiøse som livets grundfunktion. En kirkelighed, der gør tro til en viden om Gud og Kristus, eller til en »hobby« for dem, der ønsker sikkerhed, har skjult, at kristendom ikke er andet end hengivelse til det godes magt, og at sand kristendom får sit rette udtryk gennem en bøjning sig for Evangeliets moralske majestæt, siges det i bogen.

På dette sted bør også nævnes en bog af den berømte amerikanske atomforsker Ralph Oppenheimer: *Videnskaben og os* – med forord af Niels Bohr. Den belyser den moderne videnskabs indflydelse på menneskets kår.

En verden i oprør

En anden linie i forlagets virksomhed er udgivelsen af udenrigspolitiske skrifter til belysning af de dominerende problemer i storpolitiken. Mest øjebliksaktuel er en bog af den amerikanske professor Henry Steele Commager om *De politiske partier i USA*. Vi ved alle, at der er to dominerende partier i Amerikas politik, demokraterne og

republikanerne (og at de sidste med Eisenhower i spidsen styrer USA). Men hvad skiller de to partier, hvordan brydes synspunkterne inden for hvert af partierne, og er der andre politiske partier af betydning ved siden af de to store kæmper? Vil man forstå, hvad der sker i Amerika efter præsidentvalget, er en orientering som den, Commagers bog byder på, af værdi.

De sidste år har stærkere end nogensinde vist os, hvor lille verden er blevet, hvor afhængige alle lande er af hverandre. Det er vigtigt at forstå, hvor og hvordan vi påvirkes af udviklingen i verden.

Det er ud fra denne erkendelse, at forlaget i sin serie af udenrigspolitiske skrifter udsender Carl Eric Alm-grens *De moderne våben og deres indflydelse på strategien*, som en redegørelse for, hvorledes atom- og brintbomber, raketvåben, biologiske og kemiske kampmidler m. m. ustandseligt ændrer magtbalancen og bringer nye forskydninger ind i de enkelte landes stilling.

Røret om Suez vil man kunne erhverve sig en dybere forståelse af i en bog af Peter P. Rohde om *Krig og krise i Mellemøsten*, en højaktuel bog. Erik Bachs bog om *Sydamerika* er en udmærket orientering om, hvad der rører sig i de politisk let bevægelige sydamerikanske stater. En bog af Bjarne Nørrestrand om *Czechoslovaekiets forvandling*, skildrer dette lands tragedie i stadiene fra frit folkestyre til vasaltilværelsen bag jerntæppet.

Det kan synes lidt spinkelt begrundet, at forlaget også udsender en bog af Mogens Boserup om *Sydenropas landbrugsproblemer*. Men både fagligt, økonomisk og politisk er der noget at lære af disse problemer. Det er

os f. eks. ikke ligegyldigt, at spørgsmålet om en aktiv ledet fremskridtspolitik i det ludfattige Syditalien – eller det modsatte – kan afgøre, om Italien bliver en ny kommunistdirigeret stat eller ikke.

I en bog om den sydvestindiske stat *Travancore* vil Signe Højer beskrive dette mærkelige samfund, hvor social nød og elendighed træder frem med en forfærdende tydelighed. Menneskene i junglen frembringer stadig ild ved at gnide træ – og i modsætning hertil lever menneskene i byerne ved kysten en tilværelse i tilsyneladende luksus og overflod.

Samfundet og arbejdspladsen

En tredje linie i forlagets virksomhed er den orientering i danske samfundsforhold, som gives i *Nyt socialt Biblioteks* højt skattede skrifterække. Thomas M. Ling skriver i denne serie om *Arbejdspladsens psykologi*. På linie med den fremkommer en bog om *Teknisk Automation*, det nye rationaliseringsbegreb, som nu er ved at rykke ind i fabrikkerne. Vil denne automation forvandle vore fabrikker til mekanisk producerende haller, hvor intet menneske ses? Og hvordan i det hele taget med forholdene på arbejdspladserne under indtryk af denne revolution?

Tiltrængte nyudgivelser i *Nyt socialt Bibliotek* kommer desuden i denne bogsæson, nemlig den længe savnede bog om *Det danske Samfund*, redigeret af professor P. Nyboe Andersen, samt magister John Danstrups oversigt over *De politiske partier*. Begge bøger har været udsolgte, nyudgivelserne udfylder derfor et behov hos kredse, der ønsker at se samfundsbegreberne klarlagt i deres bredeste perspektiv.

Endelig kan nævnes, at der blandt *Det danske Forlags* fagligt prægede bøger findes en skildring af dr. agro Poul Neergaard om kræftens spil i planternes verden. *Grøn er vor jord*, hedder bogen, der er illustreret med *Mads Stages* yndefulde streg. I og for sig er det en ejendommelig bog, på en gang poetisk og videnskabelig – og man kunne tilføje letlæst. For den, der til daglig beskæftiger sig med planteavl, giver den en overordentlig interessant indføring i, hvad det egentlig er, der foregår.

Det er en broget blanding af faglige bøger, forlaget til denne bogsæson udsender. Men alle er de karakteriseret ved, at både sagkundskab og livsopfattelse kommer til orde.

- lad bare
børnene
tumle sig...

Stafet

børnestrømper skal nok
holde - de er
højhælsforstærkede
og desuden ekstra
forstærket i hæl og tå
med super twist nylon.

STAFET børne strømperne har bestået deres styrkeprøve ved at holde til 3 måneders dagligt slid!

Dessin 3/1004.

Str. 2-9½, grå eller drap, str. 5 **550**

ET KVALITETSPRODUKT FRA

Grundtvigs højskole på Marielyst ved indvielsen for hundrede år siden.

HUNDREDE år er gået, siden Grundtvig fik sin egen højskole på Marielyst ved København. Marielyst er ikke den ældste højskole i Danmark, men den er en af de få højskoler, som har været i uafbrudt virksomhed gennem hundrede år – omend den to gange har måttet flytte. De første fire og tredive år levede den under beskedne kår på Marielyst, dernæst i syv og fyrrer år i Lyngby, og fra 1937 under navn af »Grundtvigs Højskole ved Frederiksborg«.

Dens oprettelse skyldes Grundtvigs store vennekreds. Den 8. september 1853 fyldte Grundtvig halvfjerds år. Med det som anledning var det, at vennekredsen »Danske og Norske Mænd og Kvinder« gav ham et gavebrev på 7000 Rdlr. til oprettelse af en »Folkelig Højskole« efter Grundtvigs eget hoved.

»Vi vide vel,« står der i gavebrevet, at denne pengesum »kun kan danne en ringe begyndelse til en bygning som den skole for livet, der har stået for Deres øje; men vi tager det som et godt varsel for, at kærligheden til fædernelandet, en levende folkeoplysning og begge disses utrættelige forkæmper ikke må være ringe, siden selv en sådan begyndelse har kunnet gøres i en betrængt tid (koleraåret). Vi nærer den fortrøstning, at den kan blive en god begyndelse til et værk, hvoraf De endnu i Deres livs aften må kunne se glædelige frugter, og at samtid og efterslægt vil bygge videre på denne grundvold, til Guds ære og det fædernelands bedste, De tjente i kærlighed.«

Indsamlingen af de 7000 Rdlr. var sket helt privat og blandt Grundtvigs nærmeste venner. Men nu da offentligheden hørte om gaven, ønskede flere at være med. Det svenske *Aftonbladet* ville have indsamlingen udstrakt også til Sverige: »Thi også blandt os er Grundtvigs navn kjært, og ikke blot universiteternes ungdom, men en mængde andre, den folkelige dannelses venner, ville med glæde gribe denne lejlighed til at bevise vor ærbødighed for senioren blandt Nordens skjalde, den gamle, men dog ungdomsfriske

og i alle retninger i sandhed frisindede Grundtvig.«

Denne nye indsamling bragte yderligere 8000 Rdlr. foruden tilsagn om en række årlige bidrag.

Og den 3. november 1856 kunne da »Grundtvigs Højskole på Marielyst« indvies. Grundtvigs egen sang, den danske folkehøjskoles sang frem for nogen, »Hvad solskin er for det sorte muld« blev sunget og Grundtvig talte ud fra den – »og hvad sand oplysning kan og skal være for muldets frænde, det er, ikke blot for bonden, som synes at være muldjorden nærmest, men for mennesket i alle stillinger, både høje og lave, denne forunderlige skabning af støv og muld, der dog med ordet, det fuglevingede ord på tungen, bære lyset usynligt i sig, kan bære et helt himmerig eller helvede i sig og bærer sædvanlig lidt af begge dele.«

Hvordan Marielysts skæbne vil blive, ved Grundtvig ikke. Men han stiller store forventninger til den, og han ved, »at den har en dyb og en fast grund og har et stort og herligt øjemed«. Det øjemed at give dansk ungdom den oplysning, »vi allesammen behøver for at kunne leve et betænksomt, nyttigt, virksomt og fornøjeligt liv, efter vore vilkår, i vor hjemstavn, og i vore nærmeste menneskelige forhold bringe livet for lyset og lyset ind i livet.«

Højskolens mål sættes her med ordene: bringe livet for lyset og lyset ind i livet.

For at forstå Grundtvig og hans højskoletanker vil vi se på, hvordan disse tanker er opstået, og hvordan de efterhånden udformedes til en »skole for livet«. For at forstå dette kan man ikke nøjes med at læse hans egentlige højskoleskrifter (samlet og udgivet under titlen: Småskrifter om den historiske højskole). Sit højskolesyn har han levet sig til. Og »synet« træffer vi derfor rundt om i

hans skrifter. Under givende rigsdagsforsamlingen tænkte han på den tanke at skabe en helt ny dansk ungdomslæringstanke gennem en ret til at sige de yndlingstanke finder optegnelse fra 1804. er han nået frem til:

Forkynd
der go
det væ
du skim

Imellem disse to stelige vækkelse i ret: At i denne væk folkelighed – til har hjertelaget for den klare forståelse ste tarv.

En ydre tilskyndel ring ligger i begiven hjemme omkring 183

DA GRUNDTVIG FÅR SIN EGEN HØJSKOLE

Af højskoleforst

Grundtvig, Danmark den 3. november efter at andre hav Grundtvig var mere praktiske iværksætt højskolesyn, om tilb lyst – og lidt om, k

★ ★ ★

derforsamlingernes i rindelig ingen ven a ket tale med på ting livet og livets love gode og ansvarsbevi

Som han selv sag folkeoplysning i rigt nødvendige kæmpes delig, hvor opløsning livet reddes. Et folk eller hvad man nu v stalt for folkelig d hed – – – det er ål lande.«

Vi forstår, at det for øje. Og ejendoms løbig kun på en stor omdannet til en fri vil uddanne sig til a livet. Og sandelig:

at i den grundlov-
siger Grundtvig, at
folkelig højskole for
har været hans ynd-
neskealder. Og han
ørste spor af denne
rede i en dagbogs-
års morgen fra 1824

kolen
t
solen,
---

ger Grundtvigs kri-
g Begtrup har nok
gger spiren til hans
u med menigmand,
k og hans efterhånd-
der er folkets dybe-

jskoletankens afkla-
de i verden og her-
forslaget om stæn-

at 31. december 1847 bestemte Kr. VIII, at Sorø
Akademi skulle omdannes til en højskole.

Grundtvig glædede sig. Nu skulle han få lov
til »frit i Sorø på sine gamle dage at vise, om
hans højskoletanker var et hjernesvind og en dig-
terdrøm, eller om det var i folkets tarv, at en
sådan oplysningsanstalt oprettedes.« Men håbet
gik ikke i opfyldelse. Kongen døde. Og planen
strandede på Monrads og Madvigs modstand.

Foreløbig måtte Grundtvig trøste sig med enke-
dronningens ord: »Gud vil ikke lade så megen
ærlig møje være spildt. Han vil nok til sin tid
lade den bære frugten, om end det sker på en
anden måde, end vi havde tænkt.«

Ja, det kom til at ske på en helt anden måde.
Ingen stor statshøjskole. Men mange små høj-
skoler voksede frem ved privat initiativ: Rødning
1844, Uldum 1848, Oddense og Ryslinge 1851
og Hindholm 1852. Og nu 1856: Grundtvigs
højskole på Marielyst.

Efter 1864, da der ret kom gang i højskole-
arbejdet, var det ofte Grundtvig, der gav stødet
til en skoles oprettelse. Grundtvigs højskoletan-
ker blev ført ud i livet ad livets vej.

Oplysning være skal vor
lyst,
er det så kun om sivet,
men først og sidst med
folkerøst
oplysningen om livet;
den springer ud af
folkedåd
og vokser som den
vugges,
den stråler i vort
folkeråd,
til aftenstjernen slukkes!

Men lad os nu ven-
de tilbage til begi-
venhederne omkring

Grundtvigs egen højskole. Da Grundtvig i 1853-
54 havde fået penge til denne, er det – på bag-
grund af de store planer om Sorøskolen – gan-
ske ejendommeligt, at han nu var inde på den
tanke kun at opret-
te en lille bonde-
højskole ved Røn-
nebæksholm. I vir-
keligheden var det
vel fru Maria
Grundtvigs ønsker,
der stod bag denne
plan.

C. J. Brandt, den
første forstander på
Marielyst, skriver
harmfuldt til en
ven om denne plan,
at den kunne være
god nok for en
handelsmand.»Men
når der er tale om
at rejse en taler-
stol for Grundtvig,
mens han er oven
mulde, og en bauta
for ham, når hans
støv hviler derun-
der, hvad skal vi da
med et sådant lille-
hus, der ikke kan
ses til Næstved,

mindre synes ved Nordkap. Vist er det, at jeg
havde ikke rejst mig fra min stol for at stryge
en ssvolstik af til at koge det fedteri sammen.«

Marielyst blev aldrig en stor skole, og Sorø-
tanken aldrig gennemført efter den oprindelige
plan – men det er gået her, som enkedronningen
skrev: det sker på en anden måde, end vi havde
tænkt. Det bedste i Sorø-tanken udformes lidt
efter lidt på de almindelige højskoler – og det
livssyn, der bærer disse skoler, trænger i dag
ikke alene frem til Nordkap, men til Grønland,
hvor der i den nærmeste fremtid vil blive op-
rettet en højskole.

Lige før Marielyst skal rejses, spørger Grundt-
vigs gamle ven, Peter Larsen Skræppenborg, Dons,
hvad det egentlig er, eleverne skal lære på en
sådan »høj«skole. »Det lille ord høj er bønderne
bange for. Vore knægte er i almindelighed hovne
nok, så skal de endnu lære mere højtid, så kom-
mer vi ingen steder med dem. – Lære at elske
deres modersmål og fædreland, det er noget, vi
synes er ligetil som fod i hose – men hvad er
det da?« P. Larsen slutter sine overvejelser med
at spørge, om det ikke er meningen, at de unge
skal lære at bruge deres fornuft. For det synes
han, »at vi højliggen kunne trænge til.«

Grundtvig ynder ikke ordet fornuft, med min-
dre dermed menes at bruge sin forstand og efter-
tanke.

»Og det er ganske rigtigt, hvad jeg ønsker
og håber, de unge på min højskole skulle få langt
mere opmuntring og langt bedre anvisning til,
end det gives på nogen andre af vore højskoler,
men dermed er blot sagt, at jeg tænker på at
oprette en virkelig ordentlig skole, ikke at det er
en folkelig dansk højskole. »Forstand og efter-
tanke« er jo ingenlunde hele mennesket og dog
er det for hele menneskets skyld, vi trænger til
skolegang såvel som til kirkegang.«

Hjertelivet skal næres, thi »hvor hjertet, som
er hele menneskelivets kilde, helt fattes, der er
menneskelig oplysning aldeles umulig.« Og der-
for: »at vække, nære og oplyse det menneskeliv,

VIG REJSTE HØJSKOLE

LIAM BJERRE

skjald og seer, fik
sin egen højskole,
de første skridt.
es mand end deres
fortælles om hans
af skolen på Marie-
det senere er gået.

★ ★ ★

Grundtvig var op-
re. Men skulle fol-
e de vide noget om
måtte opdrages til
ere.

»Folkedannelse og
forstand det er det
må gøres uophol-
orebygges og folke-
ridderligt akademi,
en sådan højere an-
og praktisk duelig-
et store savn i alle

gerlige liv, han har
ok tænker han fore-
skole: Sorø Akademi
alt for enhver, der
ksomt del i borger-
ngelig kundgørelse

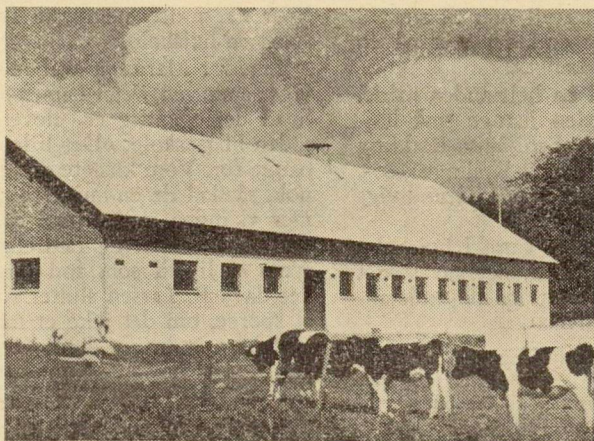
Hovedbygningen som den så ud i 1927, da den var fuldstændig i forfald. Senere blev den brugt til snedkerværksted og er nu revet ned, men en mindesten findes på stedet.

Durisol byggematerialer

... jeg har kun godt at sige

»Dalgård«, Støvring,
600 m² staldbygning,
opført med
Durisol i ydermure
og lofter.
(Arkitekt: konsulent
Hardy Andersen).
Ejer: formand for
Aalborg Amts
Grundforbedrings-
udvalg, gårdejer
Søren Kjær.

Tørt og lunt - god sundhedstilstand

Læs hvad ejeren skriver:

Støvring, den 22. september 1956.

I efteråret 1953 opførte jeg - efter brand - en ny stald med plads til 50 kreaturer i 2 rækker og sostier i den ene side. I den ene ende af bygningen er særlig fedestald for svin med elektrisk ventilering, og imellem de to afdelinger er fodercentral.

Jeg har kun godt at sige om min Durisol-stald. Bygningen blev færdig langt hen på efteråret, men til trods herfor var den praktisk talt tør allerede første vinter, og dyrenes sundhedstilstand har hele tiden været god.

Jeg anbefaler gerne Durisol til landbrugsbyggeri.

Skriv efter brochurer

- det koster kun et frimærke!

Søren Kjær.

TECTUM A.M.B.A.

Durisol

NØRRESUNDBY

Navn: _____

Stilling: _____

Adresse: _____

SAMV 19-56

Send mig gratis
nedennævnte brochurer:

Sæt x

- ☐ Forbedring af gamle stalde.
- ☐ Typeplaner for nye Durisol-stalde.
- ☐ Typeplaner for hønsehuse.
- ☐ Familiehuse med statslån (planer, statslånsbetingelser)

man hos den danske ungdom tør og må forudsætte, det er den dansk-folkelige højskoles eneste øjemed.»

1839 skrev Grundtvig: »Et jævnt og muntert, virksomt liv på jord«. Og her har man i virkeligheden det bedste udtryk for de højskoletanker, som stadig er bestemmende for den danske folkehøjskole. Læs nedenstående vers linie for linie og tænk på, hvad der står, så træder højskolen frem for os, sådan som Grundtvig som profet så den - og som han så, menneskleivet kunne og skulle være:

Et jævnt og muntert, virksomt liv på jord som det, jeg ville ej med kongers bytte, opklaret gang i ædle fædres spor, med lige værdighed i borg og hytte, med øjet, som det skabtes, himmelvendt, lysvågent for alt skønt og stort herneden, men med de dybe længsler vel bekendt, kun fyldestgjort af glans fra evigheden.

Der er en dobbelthed fra første færd i Grundtvigs tanker om folkehøjskolen. Når han taler om Sorø-skolen, tænker han på »de lyse opvakte hoveder og de fyrige, brændbare naturer«, altså på de få udvalgte, dem der skal gå i spidsen i det folkelige og politiske arbejde. Men dernæst var det også hans tanke, at højskolen skulle være for alle. Det sidste ligger i hans tanker, om end det ikke bliver så klart udformet som Sorø-tankerne. Men allerede i hans skrift »Skolen for Livet« (1838) taler han om, at både fæstere og selvejere, små og store bønder, håndværkere, sømænd og handelsmænd trænger til at komme på højskole. »De samme anlæg til dannelse i hytter som i høje lofter«.

Hvordan er det så gået med denne skole, der skulle omfatte hele mennesket og hele folket?

Det har knebet på begge områder. Højskolen blev ikke for hele folket og heller ikke for »hele mennesket«. Og netop de tanker, som Grundtvig gjorde sig om Sorø-skolen, kom det til at knibe mest med.

I de seneste år er der dog sket en forandring. Højskolen er ved at blive for hele folket, altså ved at blive en Folke-højskole. Og undervisningen tager sikkert i dag mere sigte på hele menneskelivet, end den før har gjort.

Højskoler oprettes, og højskoler nedlægges. Elevtallet går op, og elevtallet går ned. Men selve højskolens idé, Grundtvigs syn på folkelivet og menneskelivet, kan ikke dø. Grundtvigs syn er så universelt, så omfattende og storslået, at det vil tage år, mange år, måske generationer, før det virkeliggøres.

Men en dag sker det. Den dag skal nok komme, da Sorø-skolen virkelig gøres. Og da først har Grundtvig egentlig fået sin egen skole.

Lidt hovedbrud

En mand skulle over en å med en ulv, en ged og en kasse kål. Men hans båd var så lille, at der kun var plads til to ad gangen. Nu var gode råd dyre, da hverken ulven eller geden kunne være sammen, heller ikke geden eller kålen – Ulven ville æde geden og geden kålen. Hvordan skulle manden bære sig ad?

Deretter roede han tilbage og hentede kassen med kål, som han lagde på bred- den, hvorefter han tog geden med i bå- den. Da han igen lagde til, satte han ge- den i land og tog ulven med sig, siden ul- ven jo ikke ville æde kålhovederne. Nu roede han over til den anden bred og hentede til sidst geden.

★

1. hvilken organisation hjælper folk i store katastrofer?

2) hvilken farve angiver start?

3) hvilken farve betyder fred?

4) hvilken farve har en hermelin om sommeren?

5) kender du fra et eventyr en pige, hvis navn begynder med en farve?

6) kender du fra et eventyr en pige, hvis navn ender på en farve?

7. kender du 10 retter mad, hvis navn indeholder en farve?

SVAR: 1. Røde Kors. – 2. Grøn. – 3. hvidkålssuppe. hvidkålssuppe, grønkålssuppe, grønkålssuppe, grøn kål, der, sorte pølser, gule ærter, brun kål, hvide. – 7. Rødgærd, grønkål, gulerød, hvid. – 4. Brun. – 5. Rødhætte. – 6. Sne. – 7. Rødgærd, grønkål, gulerød, hvid.

★

1. Hvordan kan man lægge en blyant på gulvet, sådan at ingen kan hoppe over den?

2. Herr Larsen er slagter. Han er 180 cm høj og bruger nr. 42 i sko. Hvad vejer han?

3. På hvilken side har hønsene flest fjer?

SVAR: 1. Ved at lægge den tæt op til væggen. – 2. Kød. – 3. På ydersiden. –

★

A A D E E
E E E G G
S S S S S
S R I P N
N T V M O

Bogstaverne skal omflyttes sådan, at de danner: 1) en europæisk hovedstad, 2) et pigenavn, 3) en by i Danmark, 4) et drengenavn, 5) et bibelsk navn.

P A R I S
A G N E S
S T E G E
S V E N D
S O M E S

Han stjal
hele
billedet!

Nu var det Poulsens tur på talerstolen.

Han stjal hele billedet, men hans synspunkter havde også virkelig vægt.

Poulsen selv var glad for, at han til denne aften havde valgt STAFET skjorten,

– den sad nu godt og dejligt bekvemt.

STAFET skjorten, dessin 2402,

er af sanforiseret poplin og fås i grå, blå, beige og hvid for kun **2685**

ET KVALITETSPRODUKT FRA

DET VAR IKKE SÅ YNDIGT

På grundlag af gamle familiepapirer, der er overladt forfatteren S. A. Klubien, fortælles her lidt om livet i en østjysk gård, om festdage og hverdage og om to unge, der måtte lide meget, før de blev forenede.

Den 16. januar 1852 kvitterede købmand *Søren Caspersen* i Randers for 56 rigsdaler 11 skilling som betaling for en større levering til gårdmand *Jens Jensen* i Væth by – ved Gudenådalens skønne bakkedrag mellem Randers og Langå.

Regningens anselige slutsum lader ane, at der må have været tale om indkøb til en større familiefest. Og læser man det guldne ark med de snørklede, gotiske bogstaver, bliver man klar over, at det endda var bryllupsfest. Ris og klipfisk står nemlig på regningen, og det var dengang hovedtraktementet ved bryllupper – i hvert fald mellem bønder på denne egn.

Ørum sogns kirkebog fortæller os, at gårdmand *Jens Jensen* og hustru *Maren Blach* – kaldet *Ma Blach* – i januar 1852 havde bortgiftet deres eneste datter *Stine* til ungkarl *Jørgen Therkildsen*. Så har vi årsagen til indkøbet hos købmand *Caspersen* i Randers. Men regningen eller kirkebogen fortæller ikke om, hvor svært det var for *Stine* og *Jørgen* at nå så langt som til brylluppet.

JØRGEN kom fra et fattigt, børnerigt håndværkerhjem. Faderen var skrædder, der var kun fra hånden til munden i hans barndomshjem, og allerede ni år gammel blev *Jørgen* sat i tjeneste. I årenes løb udviklede han sig til en dygtig karl, og som sådan var det, at han en dag blev fæstet til gården i Væth.

Jørgen, der intet ejede og intet havde i vente, var bestemt ingen attråværdig svigersøn i en så stor og rig gård som *Jens Jensens*. *Stine* havde kunnet få, hvem hun pegede på, hvad hendes myndige og selvrådige moder altid var den første til at understrege.

Men en redelig og dygtig karl var *Jørgen*. Med sine gode evner og sit gode håndelag kunne han dårligt undværes på gården. *Jens Jensen* var invalid, og han formåede ikke at tage sig ret meget af gårdens drift. Derfor blev *Jørgen* heller ikke jaget på porten, selv da han lagde sin interesse for *Stine* åbenlys for dagen. Men der er ingen tvivl om, at *Stines* mor åndede lettet op den dag i 1848, da *Jørgen* som så mange det år måtte trække i kongens klæder og drage ud i krigen.

– Så får det vel ende med de griller, var moderens eneste trøst til *Stine*. Men her forregnede hun sig. Den syttenårige pige længtes efter sin ven, og han efter hende. De guldne breve mellem de to fortæller rørende om deres gensidige troskabserklæringer og deres håb om en fælles fremtid. Den unge piges angst for sin udkårne, der er sendt ud til krigens rædsler, hendes længsel efter *Jørgen* stråler læseren i møde i de gamle breve. Så får det være, at ængstelsen var så temmelig overflødig. *Jørgen* kom aldrig til at opleve krigens gru. Som den solide og bundhæderlige mand han var, blev han betroet regimentets kasse. Med den var han idelig på rejse, og med den som hovedpude sov han hver nat, mens to soldater stod på vagt.

ADSKILLELSEN virkede stik imod, hvad *Stines* mor havde håbet. Så da *Jørgen* ved krigens afslutning var vendt tilbage til Væth, måtte forældrene bøje sig og give deres minde til det for dem noget ulige parti.

Brylluppet skulle være stort. Det skulle fejres i overensstemmelse med, hvad slægt og venner ventede sig, når en mand som *Jens Jensen* bortgiftede sin eneste datter.

Forberedelserne til festen var omstændelige. Alle på gården var i aktivitet, og man må forestille sig, at selv julen og nytårsskiftet fordunkledes af det kommende bryllup. Mon det ikke var en dødtæt *Stine*, der en januardag 1852 stod foran altret med *Jørgens* hånd i sin?

Gæstfriheden kendte nemlig ingen grænser. I første række gjaldt den alle brudens og brudgommens slægtninge. Men derudover den ganske by, hele

sognet, uden smålige hensyn til alder eller stand.

Brylluppet var jo en flerdages fest med bespisninger og kaffepunser i en uendelighed, med gildesmad og stærkt, hjemmebrygget øl.

SELVE den rigtige bryllupsmiddag bestod af klipfisk og risengrød. Som dessert serveredes søsterkage med strø-sukker i ubegrænset mængde. Så tog mændene fat på en uendelig række kaffepunser, mens kvinderne agtværdige og mådeholdne nøjedes med kandis-»knaald« til kaffetåren.

Dette hovedtraktament suppleredes rigeligt alle festdagene igennem med sulemad. Hertil var selvsagt gået adskilligt af gårdens egne produkter. I dage- og ugevis var der blevet slagtet og lavet til. Både gris og fedekalv var slagtet i festens anledning. Hele byen havde sendt »fruen«, som det hed: hjemmekærnet smør, æg og andre rare sager, der kunne aflaste de travle værtsfolk for besvær og udgifter.

Netop af denne grund kunne indkøbene til selv den største fest begrænses til så at sige krydderierne: de eftertragtede udenlandske sager og – ikke at forglemme – den vigtigste af alle poster: brændevin til at skylle det hele ned med.

Gårdmand Jens Jensen anså det nødvendigt at indkøbe 109½ pot brændevin! 145 helflasker i vore dages mål. De kostede 22 rigsdaler, 4 mark og 14 skilling. Dengang kunne man til-lade sig et sådant indkøb. I dag ville det samme kvantum have kostet omkring 4000 kroner.

HVAD blev der brugt til dette store bryllup af varer »udefra«? Herom fortæller den gamle regning:

	rd.	mk.	sk.
109½ pot brændevin ...	22	4	14
1 lispund 9 pund klipfisk	3	0	12
2½ pot vineddike		2	8
24 pund bedste risengryn.	4	3	0
24 pund kaffebønner....	6	0	0
8 pund cikorie		4	0
16 pund lys candis	4	4	0
20½ pund fin melis	5	3	5
Andet: svedsker, rosiner, mandler o.s.v., 8 lod te, 4 citroner, safran, kartof- felmel, puddersukker ..	8	2	6
Talt ..	56	0	11

En snes år senere, da man gik fra rigsdaler til kroner, var de 56 rigsdaler 112 kroner værd. Skal man finde en sammenligning mellem penge-nes købekraft for over hundrede år si-den og i dag, må der mindst sættes et nul bag tallet (hvis det forslår) og så kostede bryllupsindkøbet gårdmand Jens Jensen over 1200 kroner.

Heldigvis, vil mange sige, er man i vore dage ikke så rundhåndet gæstfri, og ikke så rundhåndet med de våde varer. På den anden side har man ingen tal på de mennesker, der i fest-

dagene gæstede gården, så ingen ved, hvor mange der var om at dele de 109½ pot brændevin. Men enhver har vel fået det kvantum, han anså for påkrævet, og nogle fik vel også en tår over tørsten.

DE gamle slægtpapirer fortæller in-tet herom, derimod om livet i den store gård, hvis stuehus står den dag i dag. Jørgen fik ingen bedre stilling i det daglige, fordi han var blevet den rige gårdmands svigersøn. Stines mor var hård og lod Jørgen lide den yd-mygelse, at han blev sat ved gårdens bord – ikke ved sin hustrus side, men blandt pigerne og karlene. – Der hører du til, så længe jeg er kone på gården.

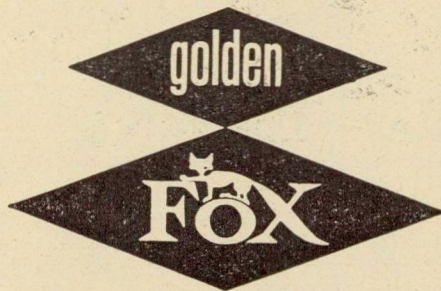
Ikke et øjeblik lod Stines mor sig forlede til at slække sit greb i tøjlerne, hvad gårdens drift angik. Hendes mand døde få år efter brylluppet, men heller ikke af den grund blev Jørgens stilling forbedret. Han var stadig for-

karl. Stines mor havde ikke brug for nogen forvalter.

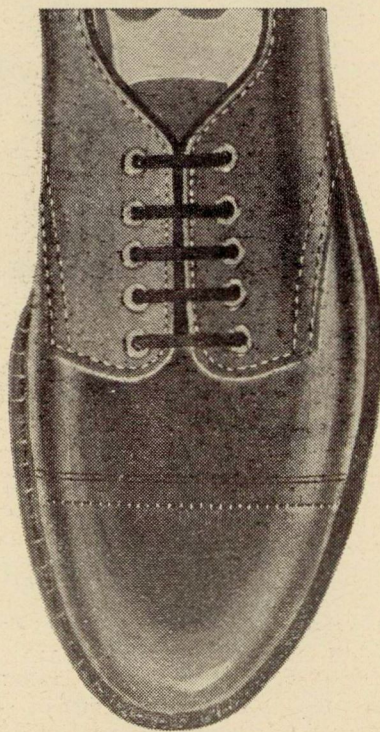
Selvstændig styrede hun den store bedrift og var også rede med råd og handling, når naboerne havde hendes hjælp behov. Hun havde store kræfter og brugte af dem på uselvisk måde. Stærkt og bevidst skred hun ind hos andre, når hjælp var behov. Agtet blev hun, men aldrig elsket.

På sine gamle dage blev hun så svag, at hun endog mistede førlighed og stemme. Først da fik Jørgen og Stine lov at tage styret om gården og dens udstrakte jorder. Men selv da kunne øjnene lyse hos Stines mor, især når hendes blik faldt på noget af alt det nye, Jørgen satte i gang. Selv om de gode resultater af hans arbejde var synlige for enhver, rynkede den gamle ko-ne brynet – som hun havde gjort det dengang, den fattige Jørgen tog hen-des Stine til ægte.

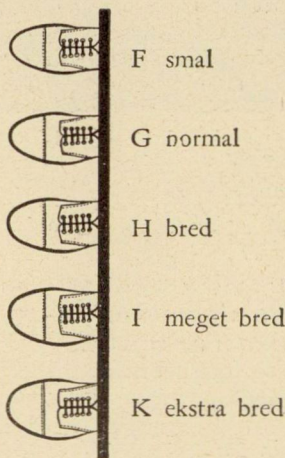
dette er sko-service!

herresko i 5 vidder

Golden FOX er skoen med den indi-viduelle læst og vidde, passende til både smalle og brede fødder.

Golden FOX er en randsyet sko og fremstillet af fineste brune el. sorte boxcalf. Føres i halve nr. Med dobb. sål, str. 6–13

75³⁵

MAGASIN ANVA

FOX MAGASINERNE

Rønne · Glostrup · Holbæk · Kalundborg
Slagelse · Nyborg · Odense · Aarhus · Skive
Kolding · Randers · Nykøbing M. · Aalborg

SLIDMAND

- skjorten
til arbejde
og fritid...

Slidmand

SLIDMAND er Deres garanti for skjortekvalitet. SLIDMAND-skjorten er meget rummelig og bekvem at have på, og slidstyrken er uovertruffen. SLIDMAND er sanforiseret og forsynet med stennødknapper og prima flipindlæg.

SLIDMAND, kitfarvet, dessin 2702, med 2 lommer.....	24,85
SLIDMAND, kitfarvet, dessin 2802, med 2 lommer og skulderstropper....	25,85
SLIDMAND, ternet sportsskjorte, dessin 2667 eller 2668	25,85

ET KVALITETSPRODUKT FRA

korte kommentarer

ER PRISEN FOR HØJ? Faren for urimelige priser førte i foråret til, at der blev givet Monopoltilsynet påbud om at holde øje med de vareområder, som er beskyttet mod konkurrence udefra på grund af importbegrænsninger. Med spænding har man fra forbrugerside afventet, hvilke varer, der hermed ville blive bragt ind i søgelyset. Herom blev der givet oplysning på Forbrugerrådets årsmøde for nylig: I første omgang samler man sig om at sammenligne danske og udenlandske priser for

★ *husholdningsredskaber* som køleskabe, kasseroller, stegepander, opvaskebaljer og skærebrætter af plastic samt

★ *levnedsmidler* som hvedemel og kartofler.

Forbrugerrådet er selv repræsenteret ved disse sammenlignende prisundersøgelser.

★

ISÆR FOR DAMER. Fra 1. januar 1957 skal alt dameundertøj være fremstillet i standardiserede størrelser, således at man ved at kende sine egne mål kan være sikker på at få den rigtige størrelse. Samtidig er der opnået indbyrdes overensstemmelse mellem standardstørrelser på kjoler og undertøj: Passer man standard 38 i kjole, vil det samme nummer i undertøj også passe. Disse nyttige oplysninger stammer fra Forbrugerrådet, der nu er blevet repræsenteret i Dansk Standardiseringsråd. For herre- og børnetrikotage trækker det derimod ud med standardiseringen: Arbejdet er foreløbig standset på grund af manglende pengebevillinger.

★

HVAD SIGER FORBRUGEREN? Kampen om forbrugernes gunst drejer sig ikke om, hvem der kan yde den største rationalisering inden for butikshandelen, men om, hvem der kan give den største kundeservice, udtalte professor *Max Kjær-Hansen* fra Handelshøjskolen for nylig ved et stort handelsmøde. Han hævdede, at detailhandlernes indbyrdes konkurrence måtte samle sig om en udstrakt betjening, uanset at det koster højere avancer på varerne. Hvad mon forbrugerne siger til det i en tid, hvor flere formål end nogensinde kalder på pengene, og hvor det er strengt nødvendigt at holde et vågent øje med hver krone på det daglige husholdningsbøddet, ikke mindst i unge hjem?

★

HVAD KOSTER REKLAMEN? I Danmark blev der sidste år reklameret for 400 mill. kr. Det betyder, at hver indbygger

gennemsnitlig yder 100 kr. om året for at holde det vældige reklamemaskineri i gang. En stor del af disse penge er givet godt ud, fordi reklamen forøger omsætningen og fører til lavere priser og omkostninger, men mon ikke der uden skade kunne spares hist og her? 400 mill. er dog en anseelig post.

★

MÆLKEPRISEN PÅ LANDET. Mens priserne på mælk og fløde i byerne er undergivet særlige lovbestemmelser, står de i landdistrikterne direkte under Monopoltilsynets kontrol. Forbrugerprisen retter sig efter en fællesnotering, der anmeldes til Monopoltilsynet, og parterne er nu blevet enige om en pris, der ventes at holde gennem hele vintersæsonen, uanset svingninger i smørprisen. Disse priser er værd at skrive bag øret en gang for alle: Sødsmælk i løst mål ansættes til 62 øre pr. liter, flaskemælk til 68 øre (36 øre for en halv liter), og piskefløde skal koste 5,40 kr. pr. liter.

★

HVEM KØBER IND? Af indkøbene til hjemmene foretages de 85 pct. af kvinder, 5 pct. af mænd, mens resten af indkøbene besørger i fællesskab mellem mand og hustru. Denne interessante oplysning blev givet på en »andelsdag« for nylig af formanden for Statens Husholdningsråd, *Ingefred Juul Andersen*, og den viser tydeligt, hvilket køn forbrugeroplysningen først og fremmest bør tage sigte på. Ikke mindst det forestående arbejde med at udvide kvalitetsmærkning og standardisering til nye varefelter vil kræve aktiv interesse fra kvindernes side. I modsat fald kan man ikke forlange, at industri og håndværk skal fortsætte ad denne vej.

★

AK, KÆRESTE HR. GULDSMED! Monopoltilsynet har søgt at rokke ved de af fabrikanterne dikterede faste forbrugerpriser på tre meget udbredte mærker i sølvpletbestik. Guldsmedene svarede med at indgå en indbyrdes aftale om mindstepriser med akkurat den samme konkurrencebegrænsende virkning; men der var de dog for fiffige: Monopoltilsynet skred igen til aktion med det resultat, at priserne nu er gjort vejledende. Forhåbentlig giver det sig udslag i mere forbrugergavnlig pris-konkurrence.

Nu har De brug for et lunt uldtæppe

– og Brugsens
kvalitetstæpper,
med smukke borter,
er slet ikke dyre.

Dess.
47505

Dess. 47505, *normalfarvet*.
Ekstrafin og lækker kvalitet.
125 × 190 cm **39,95**
140 × 190 cm **44,00**

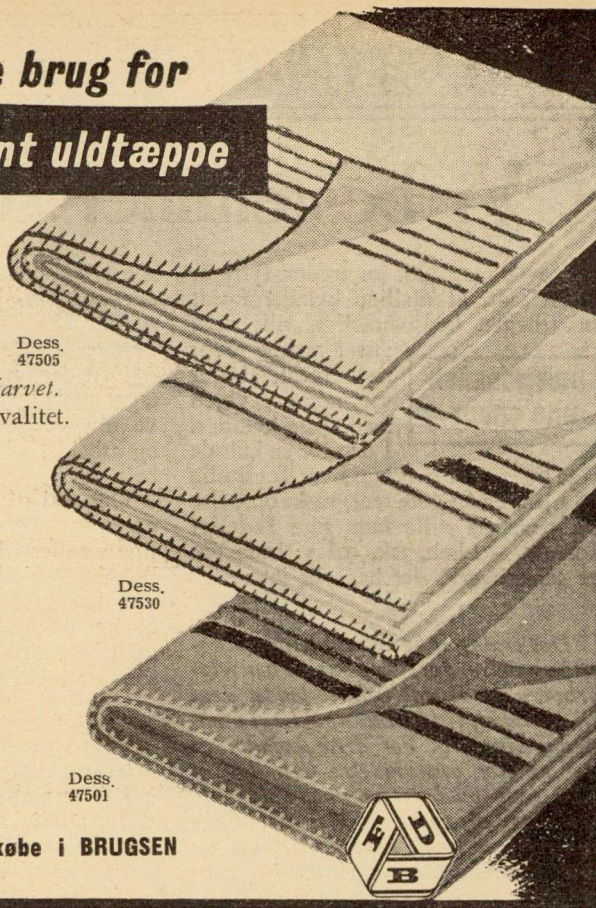
Dess. 47530,
normalfarvet,
125 × 190 cm **29,25**
140 × 190 cm **33,25**

Dess.
47530

Dess. 47501, *lysegrå*,
125 × 160 cm **19,70**
125 × 190 cm **23,40**
140 × 190 cm **25,95**

Dess.
47501

Det betaler sig at købe i BRUGSEN

... De er kun tjent
med det bedste ...

SLIDMAND arbejdstøj...

fås i
BRUGSEN

Vi bestemmer selv

Havde man blot for tredive-fyrrer år siden sagt, at utallige kvinder fandt husarbejdet kedsommeligt, ville man

HUSMODEREN HAR ORDET

vist i ramme alvor have ment, at der var noget i vejen med disse kvinder. I dag tør en kvinde sige lige ud, at hvis hun hver dag skulle gå hjemme og gøre rent, vaske op, sylte og bage, så ville hun gå i åndeligt forfald. - Næh, tak, må vi bede om et selverhverv, der har vor interesse!

★

Det er dog ikke ualmindeligt, at også husmødre, der ikke længere har selverhverv, fordi småbørnene binder dem til hjemmet, finder husarbejdet et utaknemmeligt job. For disse kvinder er det en stor overvindelse hver dag at gå i gang med det samme: rydde op, tørre støv af, vaske op, klatvaske, købe ind og lave mad, være her og der og allevegne, bundet til hjemmet - gan-

ske vist af de sødeste lænker, af småbørnenes smil og tårer og af forvisningen om, at man er hjemme, hvis børnene skulle få brug for en.

Den dag, hvor alle børnene er optaget af skolegangen, kan hjemmet blive uhyggeligt tomt for husmødrene, og arbejdet i hjemmet kan synes dobbelt surt.

Der skal ofte et ekstra godt humør og en særlig forståelse for livets egentlige værdier til at komme over de depressionsperioder, som arbejdet i hjemmet kan give - men det er vel for øvrigt ikke alene husarbejdet, men utallige andre erhverv, der kan føles som en trædemølle.

★

Man oplever, som årene går, at det ofte er glæden ved de små ting, der gør et menneske mest tilfreds og lykkelig. Derfor tror jeg, det er af værdi for alle at få øje for de små glæder, at man forsøger at se de lyse sider af

en sag - og derved overbevise sig om, at en husmoders job alligevel ikke er så kedeligt og utaknemmeligt.

★

Husmoderen er dog sin egen arbejdsgeber. Hun angiver selv tempoet. Hun kan gå ud og nyde solen, når det passer hende. Hun kan midt i rodet lukke sig inde i sig selv i en hvilepause. Vil hun blot een dag kun have to timers arbejdsdag, så kan hun uden videre nøjes med det.

Vi husmødre må som alle andre mennesker i samfundet på bedste måde røgte den opgave i livet, vi selv har valgt. Det står dog i en husmoders magt at gøre hverdagen til en fest og være hjemmets midtpunkt, så alle familiens medlemmer virkelig synes, at det at komme hjem, det er trods alt det allerbedste.

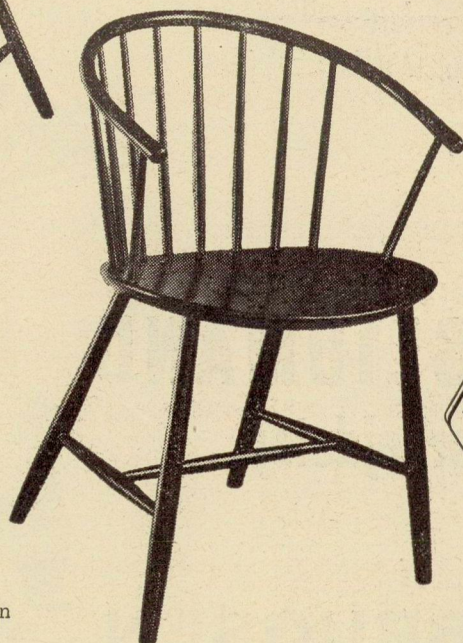
★

Jo, vi husmødre bestemmer selv hvordan vi vil have det.

MOR TIL TRE.

- gode brugsmøbler

Armstol J 64
og
Taburet J 63
tegnet for FDB
af arkitekt
Ejvind A. Johansson

Taburet J 63
bøg, cell.behandlet,
kr. 19,00
bøg, sortbehandlet,
kr. 24,00

Armstol J 64
bøg, cell.behandlet,
kr. 52,00
bøg, sortbehandlet,
kr. 58,00

MOBLER

ALBORG, ARHUS, ESBJERG,
KOLDING, KØBENHAVN,
ODENSE

A/S COORDINA,
Banegårdsplads, Århus

FREMMEDE MAD SMAGER BEDST

Hvordan tilbereder man den fremmede mad, der efter det gamle ord altid smager bedst? Man kan naturligvis benytte chancen for at lære sig fremmede køkkener at kende, når man er på rejse, men en hel europæisk køkkenrejse – endogså bag om »jernetæppet« – kan man foretage ved hjælp af den fikse kogebog, Det danske Forlag har udsendt under titlen *Fremmed mad smager bedst*. Retterne er samlet af to svenske eksperter, og oversættelse og tilrettelæggelse for danske forhold er foretaget af *Else Overgaard Andersen*. Foruden at meddele opskrifterne fortæller bogen morsomt om specielle køkkenforhold i de lande. Opskrifterne er hentet fra. Og forlaget skal endelig have en kompliment for plasticbindet. Bogen kan ligge på køkkenbordet, uden at bindet tager skade af fugt el. lign., en virkelig god idé.

I det følgende bringer vi nogle smagsprøver fra *Fremmed mad smager bedst*, lidt pluk fra hvert af landene og fra hvert af afsnittene om æggeretter, kødretter, desserter o. s. v.

SUPPE

Soupe a l'oignon

Løgsuppe – fransk.

4 personer: 5 ret store løg, 2 spsk. olie, 1 spsk. smør, 2 dl vand, 4 skiver franskbrød, reven ost, salt, peber.

Løgene skæres i skiver. Smør og olie kommes i en gryde, og løgene brunes let i fedtstoffet i ti minutter under stadig omrøring, for at de ikke skal brænde. Kogende vand, salt og peber tilsættes, og suppen koger en halv time. Når suppen er færdigkogt, hældes den over i en ildfast lergrøde, og franskbrødsskiverne lægges på. Rigelig revet ost drysses over, og det hele sættes ind i en godt varm ovn (ca. 250 grader). Når franskbrødet og osten har fået en smuk farve (ca. 5 minutter), serveres suppen. Hvis man ikke vil gratinere suppen, kan man snyde lidt ved at stege brødsskiverne i lidt smør og lægge dem og osten i i det sekund, suppen skal serveres.

MELLEMRITTER

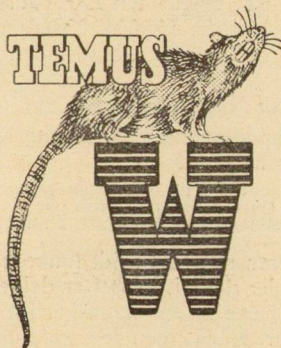
Tortilla de Queso

Omelet fra Cordova – spansk.

2-3 personer: 150 g aspargeshoveder, 50 g røget skinke, en lille tomat, 3 æg, salt, smør eller olie.

Bruger man dåseasparges, er dette en hurtig og samtidig lækker ret. Aspargeshovederne brunes i olie, hvorefter skinken, der er skåret i småstykker,

ROTTEGIFT

Godkendt af indenrigsministeriet
som rotteudryddelsesmiddel

Udførlig instruktion i hver pakke

1/2 kg kr. 7,50 - 1 kg kr. 12,50
i 5 kg pakn. kr. 10,00 pr. kg

APPLIKÉR
ET
MORSOMT
JULETÆPPE

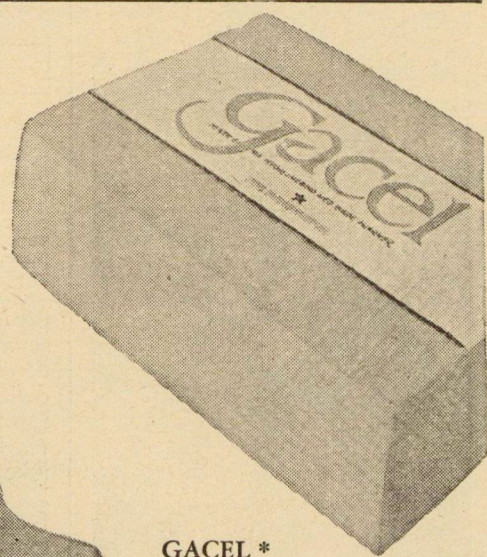
det går
hurtigt og
let med

I tube eller
flaske.
Rækker
langt.

BRUGSEN
har den.

Sikkerhed -
velvære ...

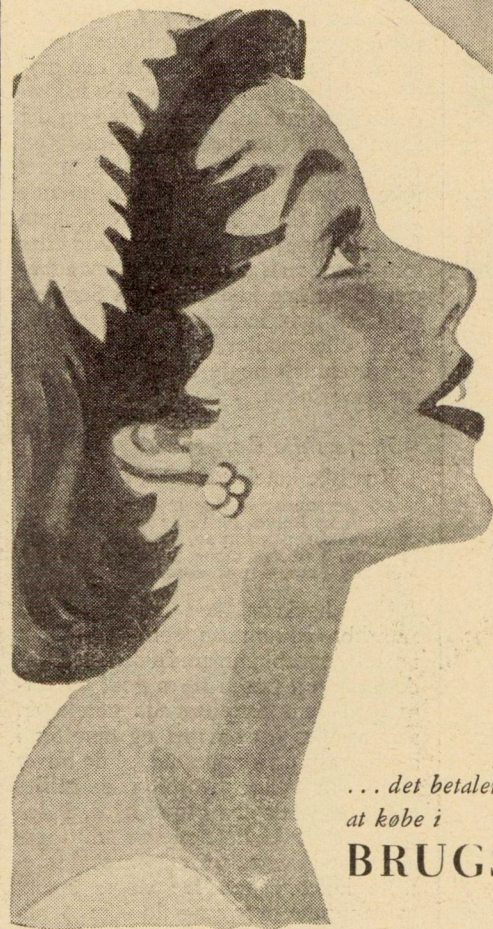
GACEL *

er let som dun og har en enestående stor absorberingsevne. Den er fremstillet af silkeblødt engelsk cellstof med omslag af fineste gaze. 10 stk. **2,40**

ANETTE *

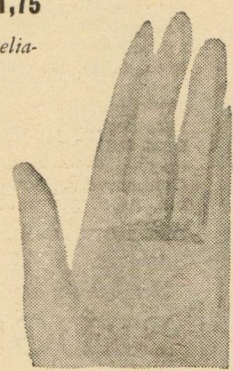
er lidt mindre end Gacel, men er fremstillet af samme fine cellstof. Omslag af tricotslange. 10 stk. **1,75**

* et Camelia-produkt

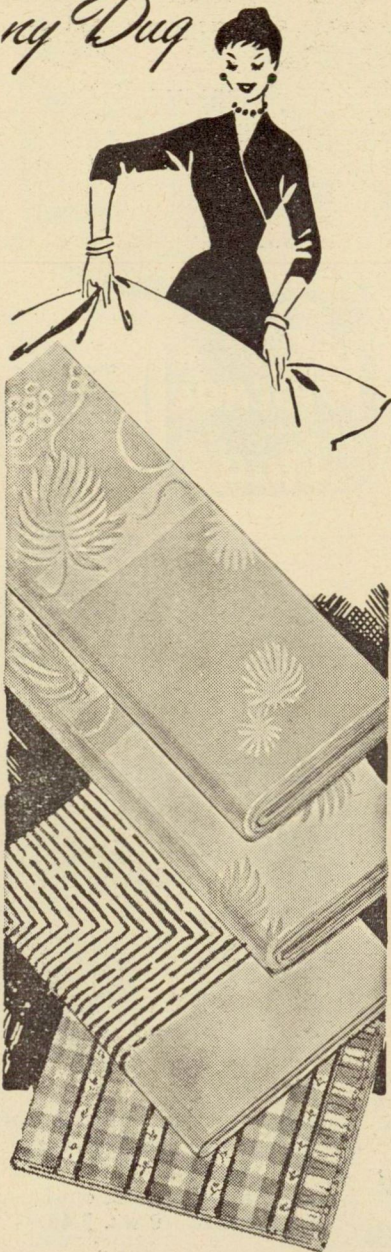
... det betaler sig
at købe i

BRUGSEN

Dæk bord med ny Dug

Hvid, mønstret dug, hellinned, i forskellige størrelser med servietter, i gaveæske.

Dess. 12/209, 130×160 cm **40,45**

Silkedug med servietter. Elfenben, blå, rosa, grøn og sølvfarv. Fra 130×130 cm til 130×300 cm. I gaveæske

Dess. 14/215, 130×130 cm **21,90**

Trykt bomuldsdug, blå el. grøn, i gaveæske

Dess. 14/114C, 130×160 cm **25,60**

Gennemvævet bomuldsdug, rød, blå, grøn, gul, med servietter.

Dess. 14/107C, 120×120 cm **18,50**

Det betaler sig at købe i

BRUGSEN

ker, og tomaten, der er skåret i terninger, lægges i panden. Æggene piskes sammen, tilsættes salt og hældes over. Bages på begge sider. De spanske kogebøger siger: Den skal være gylden på begge sider, men blød inden i.

Pizza Napoletana

Neapolitanernes foretrukne spise – italiensk.

Dejgen: 2½ dl mel, 2 spsk. gær, 1 dl vand. Garnering: olie, rensede sardeller eller ansjofileter, mild ost, 2 tomater.

Gæren røres ud i lidt lunkent vand, og melet røres i, hvorefter dejgen stilles til hævnning en timestid ved stuetemperatur. Når dejgen er hævet, udrulles tallerkenstore »kager« i en halv cm's tykkelse (der bliver to af denne portion), som lægges på plade og dryppes med olie, så der ingen tørre pletter er. Derefter lægges sardellerne, osten skåret i terninger og de flåede og udskivede tomater på hver pizza. Bages ved 300 grader i ca. 6 minutter.

KØDRETTER

Pörkölt

Gulasch med spaghetti – østrig-ungarsk.

6 personer: 1 kg oksekød, ¼ dl mel, 1 fed hvidløg, 1½ dl hakket løg, ½ teskefuld paprikapulver, 1½ dl vand, ¼ dl tomatpuré, salt, peber.

Kødet skæres i stykker, saltes og pebres, vendes i mel og brunes i lidt smør på panden. Lægges over i en gryde med finthakket hvidløg, de hakkede løg, paprikaen, tomatpureen og det varme vand tilsættes. Koges forsigtigt (lavt blus, men pas alligevel på, at det ikke brænder på) under tætsluttende låg i 2½ time. Tag kødet op, skum fedtet af og spæd med mere vand eller tomatpuré, hvis det behøves. Smag saucen til og læg kødet tilbage. Serveres i ildfast, dybt lerbæger med nykogt spaghetti eller nudler lagt i saucen. Varmes eventuelt nogle minutter i ovnen før serveringen.

Pozjarskije Kotlety

Russiske koteletter.

4-5 personer: ½ kg magert kalvekød (eller ¼ kg kalve- og ¼ kg hønsekød), 1½ dl franskrødskrumme, mælk, 1 æggeblomme, 3 dl tyk fløde, salt, hvid peber, mel, æg, rasp, 4 spsk smør.

Det hakkede kød blandes med franskrødskrummen, som er udblødt i mælk, æggeblommen, fløden og krydderierne, og farsen røres godt og formes til fem pæreformede koteletter, som vendes først i mel og derefter i æg og rasp og klappes ud, så de bliver ca. 1 cm tykke, hvorefter de stilles koldt, så ydersiden bliver hård. I den spidse ende af koteletterne anbringes en stump grov makaroni, som skal forestille koteletbenet. De steges smukt gyldenbrune over svag ild – ca. 5 mi-

nutter på hver side. Lægges i ring på et varmt fad med varme grøntsager i midten.

Higado de Ternera a la Vinatero

Kalvelever på vinhandlerens facon – spansk.

3 personer: 350 g kalvelever i tynde skiver, 3 spsk. mel, 1 dl olie, ½ fed hvidløg, 2 spsk. hakket persille, salt, hvid peber, 2 glas rødvin.

Leverskiverne vendes i mel og brunes hurtigt i olie. Salt, peber, hvidløg og persille stødes i morteren og brunes i olie under omrøring. To glas rødvin hældes over, og saucen koges hurtigt op.

DESSERTER OG BAGVÆRK

Zuppa Inglese

»Engelsk suppe« – italiensk.

6 personer: 8 æg, 2 dl sukker, nogle saltkorn, 6 skiver god sukkerbrødske, 1 dl marsala eller sød sherry, 50 g skoldede ristede, hakkede mandler.

Æggeblommerne piskes godt i en kasserolle med sukkeret og saltet. Når sukkeret er opløst, sættes kasserollen i en større gryde med varmt, ikke kogende vand, og der piskes hele tiden, til saucen skummer. Derefter hældes lidt efter lidt 1 dl marsala eller lignende vintype i, og man fortsætter med at piske rask, til saucen bliver let og begynder at blive tyk. Så tages gryden straks af ilden, og de piskede æggeblonder røres i, mens saucen endnu er varm. Serveres som portionsanretning, idet man lægger en skive kage på hver desserttallerken, hælder saucen over og pynter med hakkede, ristede mandler. Det er ligesom denne dessert smager bedst, når den spises med ske, så saucen rigtigt kan nydes.

Gurjevskaja Kasja

Mandelkage – russisk.

10-12 personer: 1 liter mælk, 8 spsk. mannagryn, 8 spsk. sukker, 5-8 æg, 200 g søde mandler (halvdelen kan med fordel erstattes af valnødder), ½ kg appelsinmarmelade, 1 spsk. smør og eventuelt henkogte frugter

Mælken, mannagrynene og noget af sukkeret koges til en grød, som skal stå og køle lidt af. Imens røres æggeblommerne godt med resten af sukkeret, mandlerne skoldes og hakkes (brug man valnødder, må disse også skoldes, så den beske brune hinde kan trækkes af). Det hele blandes i grøden sammen med det meste af marmeladen og – til sidst – de stiftpiskede hvider. »Grøden« kommes i en smurt springform og bages i en ikke alt for varm ovn (200-250 grader). Pyntes med mandler (nødder) i margeritmønster med klatter af appelsinmarmelade i blomsternes midte og drysses med mandelrasp over det hele. Kagen bliver bedre og drøjere, hvis man laver den dagen før, den skal bruges. Den er ud-

mærket både til dessert og til kaffebordet.

Tjanusjki

Finsk herregårdsopskrift.

Almindelig porøs sukkerbrødsdejg. Fyld: 1/2 l fløde, 2 dl sukker, 1/2 stang vanille, 4 spsk smør, finthakkede, søde mandler.

En almindelig porøs sukkerbrødsdejg bages i en høj form. Når den er blevet kold, flækkes den i tre bunde, der fugtes med lidt citronvand og belægges med en dejg lavet på følgende måde: Fløden koges med sukker og vanille, til massen, Tjanusjkien, bliver tyk, men den må ikke blive hård. Når den bliver kold, blandes den i det piskede smør, til konsistensen bliver passende. Massen bredes over bundene, kagen lægges sammen, og resten af tjanusjkien smøres oven på og pyntes med finthakkede mandler.

Sachertorte

Sachertærte - østrigsk.

Til ca. 12 tærtestykker: 150 g blok chokolade, 150 g smør, 3 dl mel, 2 1/2 dl pudersukker, 5 æg, 200 g abrikosmarmelade, chokoladeglasur af 125 g blokchokolade og 1 spsk. vand.

Chokoladen smeltes i en kasserolle over svag ild, tilsat 1 spsk. vand. Smørret (ikke margarine) tilsættes, og man rører, til massen bliver jævn. Ægblommerne piskes med sukkeret og kommes i skiftevis med det sigtede mel. Til sidst røres de stiftpiskede hvider i. Dejgen kommes i en smurt, melbestøvet tærteform og bages i en ikke for varm ovn (ca. 200 grader) 3/4-1 time. (Prøv med en strikkepind). Abrikosmarmelade breddes over tærten, der derefter dækkes med chokoladeglasur. Dette sker nemmest ved at smelte 125 g blokchokolade med 1 spsk. vand, og når massen er afkølet, hældes den over tærten.

Rich Gingerbread

Ingefærkage - engelsk.

7 dl mel, 2 tsk. bagepulver, 2 tsk. stødt ingefær (50 g skoldede, malede mandler), 250 g smør eller margarine, 1 1/2 dl sirup, 2 1/2 dl sukker eller 3 dl farin, 1 spsk. vand, 1 tsk. revet citronskal, 2 æg.

Mel, bagepulver, ingefær og mandler blandes. Smør, sirup og vand varmes forsigtigt op, til smørret smelter, og hældes derefter i de sammenblandede tørre ingredienser og arbejdes godt sammen med disse. Citronskal og de sammenpiskede æg tilsættes, og når det hele er godt blandet sammen, hældes dejen i en aflang form, foret med papir. Bages i en middelvarm ovn (ca. 200 grader) i knap 1 time. Prøv om kagen er gennembagt ved at trykke på den med fingeren. Hvis der ikke bliver aftryk, er kagen færdig. Køler i formen en halv time og lægges derefter på en rist til videre afkøling. Den bør være kold, når den skæres. Denne kage er gullig i farven og pikant i smagen og holder sig god i mange dage.

Kgl. dansk patent af 25. okt. 1904

DECROTTE'S hals- og brystsaft

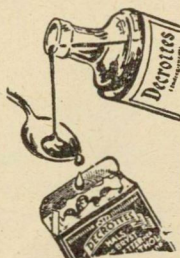
et fremragende husmiddel, rigt på styrkende A-vitaminer - yndet af børn og voksne, uundværligt for rygere og talere.

DECROTTE'S hals- og brysttablet

er velsmagende og lindrende og kan fås overalt.

Fabrikken
DECROTTE'S

København F.
Tlf. Central 2613

Farv selv med OPAL - og spar penge!

Garderoben, gardinerne, dækketøjet o.s.v. bliver som nyt, naar det farves med OPALFARVER, der findes i 39 moderne kulører - se farvekortet - og kan farve

Uld - Halvuld
Silke - Halvsilke
Bomuld - Linned
og endvidere
NYLON
PERLON
ORLON etc.

Det er saa let
at farve med
OPAL

Skår som vask

Til blegning og affarvning brug OPANOL - det skaaner tøjet!

FARVEFABRIKEN OPAL A/S

Du skulle nu hellere gå med

Norita

... det gør jeg

Det betaler sig at købe i BRUGSEN

NORITA sparer
Dem for mange
ærgrelser, og
NORITA har en
kvalitet til enhver
lejlighed, f. eks.
den raffinerede
nylonstrømpe
til selskabsbrug.
Dessin 3/202

825

I »Channel Lumber«s store selvbetjeningsforretning kan hobbymanden finde alt, hvad han kan tænkes at få brug for. Til venstre er et ægtepar ved at udvælge sig det nødvendige håndværktøj, som lejes mod et lille depositum, og til højre er en hjemmehåndværker ved at læsse planker på vognen.

HOBBYMANDENS PARADIS

Når mr. Howard Smith i byen Springfield i Amerika finder ud af, at det er på tide, han bygger sig en ny villa, kan han sætte sig ind i sin bil og hente hver eneste stump til villabyggeriet – alt sammen på selvbetjeningsbasis. Mr. Smith finder selv, hvad han skal bruge af færdige væg-elementer, døre, vinduer, tagrender, søm, skruer og beslag, og når han har fået kørt hele huset hjem, kan han bagefter gå tilbage i selvbetjeningsbutikken og leje det mest hypermoderne værktøj, som skal bruges for at samle huset.

»Gør-det-selv«-bevægelsen bliver mere og mere udbredt i USA, hvor håndværkerne forlængst har indset, at deres arbejdsfortjenester ikke bliver mindre, fordi deres gamle kunder pludselig begynder at tage værktøjet i deres egne hænder – snarere tværtimod. Mange håndværkere har i stedet specialiseret sig i fremstillingen af færdige elementer til hobby-folkene, og det har givet dem en kolossal omsætning.

Arbejdslønnen er meget dyr i USA, og det er baggrunden for, at finger-nemme mennesker selv begynder at »fuske« med værktøj. »Channel Lumber Company« i Springfield konstaterede en stigende efterspørgsel på materialer, og derfor byggede man en kæmpemæssig selvbetjeningsforretning, der er et rent paradys for hobbymanden. På hylder og reoler, i skure og magasiner findes her alt, hvad hjertet kan begære i hel- eller halvfærdige materialer, og naturligvis er f. eks. trælastafdelingen indrettet således, at bi-

len kan køres helt ind mellem plankerne og lastes. I værktøjsafdelingen forklarer man ekspedienten, hvad det er for et projekt, man skal i gang med, og derefter får man det nødvendige værktøj udpeget og kan tage det med hjem mod et lille depositum. Større værktøjer, afkortersave, afrettere o. s. v. kan bruges på stedet til at gøre det grovere arbejde.

Selvbetjeningsbutikken rummer alt, hvad selv den mest driftige hjemmehåndværker kan tænkes at få brug for. I en særlig afdeling findes haveartikler, og her kan man endog købe sig en færdig græsplæne, lige til at rulle ud hjem-

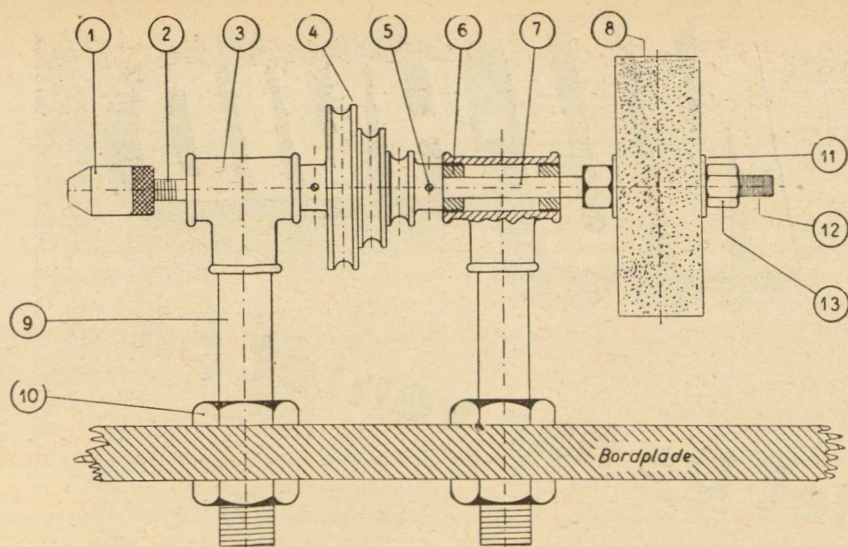
me foran huset og frembragt i specielle græssorter, som aldrig skal slås. Afdelingen råder desuden over komplette udstyr til f. eks. rør-lægningsarbejder, som man også kan leje for en billig penge.

Men naturligvis sker det, at der i butikken kommer kunder, som ikke ved, hvad der er op og ned på en hammer. Til rådighed for disse uerfarne mennesker findes der i firmaet en række instruktører, som står kunderne bi med råd og dåd, og særlige teknikere er ikke bange for at gå til tegnebordet og hjælpe en hobbymand gennem et særlig indviklet projekteringsarbejde.

I en særlig afdeling finder man haveredskaber, færdige græsplæner, rør-læggerudstyr og praktiske køkkenting. Kunderne forsyner sig selv og betaler ved udgangen.

Her er den lille fikse værkstedsmaskine, som ikke er særlig vanskelig at fremstille. Tallene henviser til følgende dele: 1. borepatron. 2. gevind på aksel for borepatron. 3. $\frac{3}{4}$ " T-stykke. 4. snorskive (trappeskive). 5. sætskrue for snorskive. 6. lejebronce indskruet i $\frac{3}{4}$ " T-stykke (højre leje vist i snit). 7. aksel. 8. slibeskive. 9. $\frac{3}{4}$ " rør. 10. møtrik til $\frac{3}{4}$ " rør. 11. spændeskive til slibeskive. 12. gevind på aksel. 13. møtrik.

En robust bore- og slibemaskine

Her er en opgave for den hobbymand, der kan lide at syse med maskinarbejde, nemlig en lille kombineret bore- og slibemaskine, som man kan have umådelig megen glæde af i værkstedet.

Det skal siges med det samme, at det er en opgave, der stiller ret store krav til nøjagtighed, men lader man en fagmand tage sig af det sværeste, er opgaven ikke uløselig, tværtimod.

Pas på målene

Man anskaffer først en borepatron. En størrelse, der kan tage indtil 10 mm bor, vil være passende til de fleste formål. Derefter undersøger man, hvilket gevind der er skåret i patronen, hvorefter man på et stykke akselstål (35–40 cm langt) får skåret de tilsvarende gevind. Disse gevind skal helst »slås« i en drejebænk for at sikre nøjagtig centreret, idet den mindste skævhed her vil bevirke, at borepatronen kommer til at gå skævt. Derefter anskaffer man 4 stykker lejebronce med en diameter på 28 cm. Broncestykkerne spændes op i en drejebænk og gennembøres med en diameter svarende til akselstållets. Medens bronzen er spændt i drejebænken, skæres der herpå $\frac{3}{4}$ " rørgvind, hvorefter disse afstikkes i en længde, der svarer til den indvendige gevindlængde i T-stykkerne. I den ende af akselstålet, der er modsat borepatronen, skæres gevind (enten Whitworth eller metrisk) i en dimension, der passer til hullet i slibeskiven. Ved anvendelse af

en lille slibeskive kan det blive nødvendigt at dreje akslen ned, forinden disse gevind skæres.

Snorskiven (4) kan købes færdig, men kan også fremstilles i en drejebænk. Den skal helst være af jern eller stål, idet dens ene ende skal ligge an mod den indskruede lejebronce og danne trykleje for borepatronen. Ønsker man at bruge en enkelt snorskive i stedet for trappeskiven, er det nødvendigt at få drejet en stopbøsning af stål, som så skal danne tryklejet. Hullet i snorskiven (eller evt. stopbøsningen) skal naturligvis være lig med akslens udvendige diameter. Dermed er drejearbejdet færdigt.

Professionel hjælp værdifuld

I de fleste tilfælde vil det være klogt at anskaffe delene og lade et maskinværksted foretage bearbejdningen, idet disse værksteder råder over fine drejebænke og måleværktøjer, der sikrer det gode resultat. Udgiften hertil er ikke overvældende stor.

De to $\frac{3}{4}$ " rørstykker (9) skal være af en sådan længde, at borepatronen får en højde over arbejdsbænken, der tillader behandling af større arbejdsstykker, samtidig med at slibeskiven selvfølgelig skal have en passende »frigang«. Nøjagtige mål kan ikke opgives, idet disse afhænger af den anvendte slibeskives diameter m. m. Man gør bedst i ved denne konstruktion at anskaffe alle dele og derefter foretage sine målberegninger.

Der skæres $\frac{3}{4}$ " rørgvind på de to

rørstykker (9) med kort gevindlængde i den ene ende og så tilpas lang i den anden, at gevindet kan nå gennem de to møtriker og bordpladen. Rørstykkerne (9) skrues omhyggeligt i T-stykkernes sideudløb, medens lejebroncestykkerne skrues i endeudløbene. Går påskruingen af bronzen stramt, bør man ikke bruge værktøj, men varme T-stykkerne lidt over en gasflamme, hvorved godset udvider sig så meget, at bronzen let kan skrues ind med fingrene. Når bronzen sidder, som den skal, bores gennem T-stykket og hvert broncestykke et lodret hul med et 2 mm bor. Hullet, der skal gå igennem til udboringen for akslen, tjener som smørekanal.

Maskinen prøvesamles

Når man er nået så langt, prøvesamles maskinen, hvorefter opmærksomheden af hullerne i bordpladen kan finde sted. Dette sker lettest ved at stryge enderne af rørene (9) med et stykke kridt, og derefter, mens man holder det hele i stilling, trykke disse ned mod bordpladen. De to aftegnede kridtcirklér vil angive, hvor hullerne skal bores. Boringen finder sted med et 27 mm centrumbor og må være nøjagtig vinkelret på bordet (kontroller med en vinkel under boringen).

Resten af samlingen går let. Med møtrikkerne (10) kan man forskyde opstillingen, til akslen løber let og ubesværet rundt, hvorefter den endelige tilspænding kan finde sted. Det ville naturligvis være bedre at svejse rørstykkerne (9) på en fodplade af jern, men da de færreste har svejseværktøj, kan den viste metode bruges med godt resultat, navnlig hvis bordpladen er af hårdt træ, f. eks. bøgetræ. Endelig vil det gøre opstillingen stivere, hvis man i stedet for møtrikkerne (10) anvender gevindflanger, der jo yderligere kan fæstes med træskrue.

Når man er nået så vidt, fikserer man akslen i en passende stilling med de to sætskruer (5) og smører lejerne, hvorefter maskinen er klar til drift. Trækkraften kan passende leveres af en lille el-motor med ca. 1500 omdrejninger pr. minut.

Omhyggeligt fremstillet kan denne maskine fungere tilfredsstillende i mange år. Men man må naturligvis være klar over, at der er grænser for, hvilke belastninger man kan byde den. Navnlig vil hårde påvirkninger på slibeskiven kunne volde skade. Borepatronen vil bedre kunne tåle en vis overbelastning.

Bliver lejebronzen slidt, så akslen slører, kan denne forholdsvis nemt lade sig udskifte med nyt materiale. Disse lejer er faktisk det eneste i maskinen, der kan gå slitage på, hvilket dog kan undgås i nogen grad ved passende, regelmæssig smøring.

NU-HVID

vaskemidlet De har ventet på

Nu skal De have det nemt med
NU-HVID, det nye syntetiske
vaskemiddel fra FDB.

NU-HVID er både vaskepulver
og iblodsætningsmiddel
i samme pakke...

Nemmere kan det da ikke være!

- i Brugsen

stor pakke
netto 350 g 1.65

kæmpepakke
netto 700 g 3.20

NU-HVID

-til al slags vask

NU-HVID

